

Nlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XIV./ŠTEVILKA 40

CELOVEC, DNE 4. OKTOBRA 1962

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— ŠILINGA

Naredni svet koroških Slovencev podal obračun dela

DELEGATI IZ 50 OBČIN DVOJEZIČNEGA OZEMLJA ZBOROVALI V CELOVCU

V nedeljo, dne 30. septembra 1962 so se zbrali na rednem občnem zboru Narodnega sveta koroških Slovencev delegati iz 50 občin dvojezičnega ozemlja v Celovcu. Na občnem zboru je spregovoril prof. dr. Inzko o položaju slovenske manjšine na Koroškem, prof. dr. Reginald Vospemnik pa o sodobnem reševanju narodnostnega vprašanja v deželi.

Soglasno je sprejel občni zbor tudi spremembo statuta, ki bo omogočala v bodoče še tesnejše sodelovanje vseh slovensko-katoliških organizacij med koroškimi Slovenci, hkrati pa je potrdil smernice za nadaljnje narodno delo. Občni zbor je z navdušenjem izvenel s koroško narodno himno »Nmar čez izaro«.

Občnega zbora so se udeležili tudi: častni predsednik Narodnega sveta, ravnatelj dr. Joško Tischler, predsednik Krščanske kulturne zveze, prof. dr. Pavle Zablatnik ter predsednik Kmečko-gospodarske zveze Mirko Kumer mlajši.

Naši napori za narodne pravice

V svojem narodno-političnem referatu je dejal predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko: »Zadnja občni zbor naše osrednje politične organizacije je bil 4. januarja 1960. V treh mesecih torej bi potekla troletna doba, ki jo predvidevajo pravila za vsak izvoljeni odbor. Današnji občni zbor smo sklicali ob začetku nove delovne sezone, da bi mogel novoizvoljeni odbor vse naslednje mesece posvečati sistematičnemu političnemu delu v občinah. Živa povezanost odbora z zaupniki je prvo, kar je za uspešno politično delo potrebno. Naši krajevni politični predstavniki morajo biti podrobno vpeti v vse načrte osrednjega vodstva, saj je prav skrb odbora, da so zaupniki v občinah politično razgledani in vsestransko aktivni. Celoten politični aparat mora biti udaren, kar je možno le, če upošteva odbor želje in potrebe svojih članov in zaupnikov. Tako odborovo delo bodo sodelavci vračali z zaupanjem in izvedbo načrtov, ki si jih je zamislil odbor v svrhu uresničitve narodno-političnega programa.«

Po teh uvodnih besedah je podal dr. Valentin Inzko v več kot enournem poročilu obširen pregled o delu naše osrednje politične organizacije v preteklem delovnem obdobju. Kritično je ocenil redne kontakte zunanjega ministra dr. Kreiskega ter članov deželne vlade s predstavniki manjšine. V tej zvezi se je baval podrobno z dosedanjim načinom reševanja člena 7 državne pogodbe po avstrijski vladi ter tozadevnimi predlogi in ukrepi manjšine. Sicer so ostala glavna vprašanja, kot zadeve ljudskega šolstva, uradnega jezika ter dvojezičnih napisov tudi zanaprej odprta, »vendar vse kaže«, je dejal govornik, »da je reševanje južnotirolskega vprašanja privedlo predstavnike avstrijske vlade do večje pripravljenosti za izpolnitev v državni pogodbi prevzetih obveznosti.«

Odbor pa ni posvečal vso pozornost le realizaciji člena 7, ampak tudi organizacijskemu delu po občinah. Krajevni sestanki Narodnega sveta, vzpostavitev krajevnih odborov, pridobivanje rednih članov spadata med stalno delo naše narodno-politične organizacije z vedno boljšim obiskom naših sestankov in zborovanj. Sicer bo treba v marsikateri občini organizacijo po-

staviti še na širšo podlago, marsikje je sploh ni in jo bomo morali šele na novo ustanoviti, oziroma poživiti, kar velja predvsem za kraje ob jezikovni meji. Da so na občnem zboru zastopani delegati iz 50 občin, pa dokazuje pravilnost tozadevnih ukrepov.

Tudi v zadnjih treh letih je bilo treba pripraviti vrsto vlog in spomenic, za kar je bilo potrebno mnogo sej in posvetovanj. Tudi ni samo ob sebi umevno, da je redno izhajalo kulturno-politično glasilo »Naš tednik — Kronika«, »Dovolite«, je dejal dr. Inzko, »da se na tem mestu zahvalim vsem sodelavnikom in dopisnikom za njih sodelovanje in idejalizem. Zahvaljujem pa se tudi vsem odbornikom ter krajevnim zaupnikom za požrtvovalno delo, ki so ga vršili v zadnjih letih v vrstah naše organizacije. S skupnimi močmi ji bomo tudi v bodoče posvečali vso skrb in ljubezen, da bo kot vrhovna predstavnica katoliško usmerjenih koroških Slovencev mogla izpolniti naloge, ki si jih je stavila ter uživala tako veliko spoštovanje in ugled pred narodom, Cerkvijo in državo.«

Za sodelovanje z narodom sosedom

Podrobno analizo naših narodnostnih prilik je podal na občnem zboru v svojem referatu o sodobnem reševanju narodnostnega vprašanja v deželi nato dr. Reginald Vospemnik. Dejal je:

Mi, ki nismo doživljali dogodkov po prvi svetovni vojni in katerim živijo grozote Hitlerjevega barbarizma samo v megleni otroški domišljiji, vidimo marsikako stvar drugače kakor generacija pred nami. Predvsem se zavedamo, da nam je treba še in še konstruktivnega pogleda v bodočnost. Ker smo otroci tega časa, je nujno, da se tokovom naše dobe ne izognemo v izolacijo.

Tudi nam se odpirajo stalno nove možnosti. Vseprisod je danes še pomanjkanje izobražencev. Mladina, ki bo zapuščala po maturi našo gimnazijo v Celovcu, ne bo v skrbah za službami, kakor v času po prvi in pred drugo svetovno vojno. Situacija in temno vzdušje napram Slovincem se je zboljšalo in se še izboljšuje. Od rastočega vpliva slovanskih narodov profitira tudi naše v obče-evropskem okviru najhno narodnostno vprašanje. Kar je treba dati našim ljudem, je pogum. Imeti morajo občutek, da niso več pripadniki teptanega in

skoz stoletja zatiranega naroda. Vedno v večji meri se moramo zavedati, da se rešujejo vprašanja naših dni v vsestranski dejavnosti ne pa v politični in osebni rezervi.

Dr. Vospemnik je podprl svoja izvajanja z vrsto konkretnih primerov ter se izpovedal za sodelovanje s pripadniki večinskega naroda, kjerkoli bi se take možnosti na podlagi upoštevanja naših svojstvenosti Slovincem nudile.

Po obeh predavanjih se je razvila živahna diskusija, pri kateri so udeleženci občnega zbora živahno sodelovali. Pred volitvami novega odbora je obrazložil prof. dr. Vinko Zwitter potrebo po spremembi pravil, sledila je razrešnica dosedanjemu odboru ter volitev novega odbora. Soglasno so bili v vrhovno narodno-politično predstavništvo koroških Slovencev izvoljeni:

Predsednik: prof. dr. Valentin Inzko, Sveče v Rožu.

1. podpredsednik: Domej Ignac, posestnik v Rinkolah.

2. podpredsednik: Gallob Anton, posestnik v Zagoričah pri Malošah.

Še vedno rasno sovraštvo

Na univerzi v Oxfordu v ameriški državi Mississippi je pred kratkim prišlo do krvavih spopadov zaradi študenta-črnca, ki se je hotel vpisati na univerzo. Rasno sovraštvo je doseglo svoj višek, ko 29 let starega Jamesa Mereditha niso hoteli sprejeti na univerzo.

Pod okriljem policije so pripeljali študenta na univerzo v Oxford in mu tam delili stanovanje. Medtem ko je predsednik Kennedy po televiziji apeliral na univerzo, je tam prišlo že do krvavih nemirov. Okoli 1000 belih študentov se je uprlo policiji, jo napadlo s kamenjem ter prevračalo avtomobile. Razdivjani so vpili: »Nočemo črncev med nami! K vragu z Bobbyjem Kennedyjem« (ameriški pravni minister, op. ur.).

Mnogo ljudi, med njimi največ časnika-jev, je bilo ubitih. Nekega univerzitetnega profesorja je zadela srčna kap. Vedno zopet znova zbruhnejo nemiri. S solzilnim plinom poskuša policija vzdržati navalom pobesnelih študentov.

- K R A T K E V E S T I -

Sirska vlada bo nadaljevala s politiko nepovezovanja z bloki in se bo trudila zagotoviti neodvisnost in suverenost države, je izjavil zunanji minister Asad Mahasen. Minister je govoril tudi o vprašanjih odnosov med arabskimi državami. Zvazel se je za širšo arabsko solidarnost. »Politika pozitivne nevtiralnosti ima za Sirijo pomen zagotovitve sodelovanja na vseh področjih«.

Portugalska je zgradila ob meji Mozambiqua 15 vojaških letališč. Graditi so jih začeli že pred letom dni in preko teh oporišč prepeljali okrog 50.000 vojakov na ozemlje Mozambiqua. Ob mejah dan in noč patrulirajo portugalski vojaki, ker se Salazanjeva vlada boji infiltracije osvobodilnih sil iz sosednjih afriških držav, poseben iz Tanganjike, kjer je veliko beguncev iz Mozambiqua.

V Parizu so volili. Po delnih volitvah, na katerih so volili tretjino francoskega senata, se politična slika v senatu ni spremenila. Izmed 85 senatorjev, ki bi jih bilo treba izvoliti v metropoli, je mandat podaljšalo 7 dosedanjih senatorjev. Vsak po mandat več v senatu so dobili levi demokrati, Ljudskorepublikansko gibanje in socialisti, medtem ko je vladna Unija za novo republiko zgubila samo en mandat.

Sovjetska vlada je poslala v Washington

Tajnik: prof. dr. Reginald Vospemnik, Podravlje.

Tajnikov namestnik: Florijan Lipuš, urednik, Celovec.

Blagajnik: Bernard Strauss, strokovni učitelj, Žihpolje.

Odborniki: Janko Lepuschitz, posestnik na Ravnah pri Rožoku, Janko Wolte, posestnik v Apačah, Roblek Franci, Sele, Hanzej Safran, posestnik v Bilčovsu, Golauschnig Jože, št. Lipš v Podjuni, Hanzej Kuchling, Striholče pri Trušnjah.

V odboru pa bodo zastopane tudi ostale slovenske katoliške organizacije vsaka po enem zastopniku. Prof. dr. Vinko Zwitter bo v odboru zastopal kot tajnik Kmečko-gospodarsko zvezo, ravnatelj dr. Joško Tischler pa je član odbora kot častni predsednik Narodnega sveta. Novoizvoljeni odbor nam jamči po svojih predstavnikih za razgibano narodno-politično delo med Slovenci na podlagi katoliških načel in narodnega izročila.

Občni zbor Narodnega sveta je bil velika manifestacija naporov za narod.

Ko je James Meredith po imatrikulaciji zapustil univerzitetno poslopje, se je smehljaj. Beli študenti so kričali nanj: »Tvojih prstov se drži kri«. Mnogo študentov je policija zaprla. Zvečer je prišlo v neki ulici, ki drži k zaprtemu glavnemu trgu pred Oxfordom, do novega streljanja. Le vojakom se je z bajoneti posrečilo zopet vzpostaviti red. Ponovno so zaprli vrsto mladih demonstrantov, ki so se nabrali v ulici, iz katere so prihajali strelji.

V središču Oxforda so vse trgovine in vsi uradi zaprti. Skupine belih študentov se klatijo po cestah in mečejo kamenje in opeko na vojaška vozila, v katerih sedijo črnici.

Medtem, ko po svetu govorimo o zblizevanju narodov ter o mednarodnem prijateljstvu, se na nekaterih krajih pogloblja razdor med narodi in se uničujejo prijateljske vezi v brezsmiselnem sovraštvu. Vedno hoče biti en narod večji od drugega. Kar se kje dogodi na tako nasilen način, se drugod v drugi obliki dogaja skozi vrsto desetletij. In to je prav tako zločin.

»oster protest«, ker so portorikanske oblasti zaplenile tovor sladkorja, ki ga je neka britanska ladja vozila s Kube v Sovjetsko zvezo. V noti je rečeno, da je bil sladkor last sovjetske organizacije za trgovanje z inozemstvom in da so ZDA v celoti odgovorne za to akcijo, ker imajo ZDA sodno oblast v Portoriku.

Norveški zunanji minister Halvard Lange, ki je spremljal kralja Olafa V. med uradnim obiskom v Franciji, je izrazil upanje, da bo Norveška kmalu postala članica Skupnega trga. Pogajanja na ravni ministrov naj bi se začela konec leta. Lange sodi, da ta pogajanja ne bodo uradno povezana s pristopom Velike Britanije v EGS, toda njihov uspeh bo v marsičem odvisen od rezultatov, doseženih glede Britanije.

V New Yorku sta se sestala zunanja ministra ZDA in SZ Dean Rusk in Gromiko. Nedvomno je ta sestanek važen zaradi obilice spornih vprašanj med Vzhodom in Zahodom, predvsem pa zaradi napetosti okoli Berlina in Kube in zaradi slepe ulice, v katero so zašla pogajanja o prekinitvi jedrskih poizkusov.

Minister brez listnice v bonnski vladi Heinrich Krone je odpotoval ta teden k Adenauerju na razgovor. Govorila bosta o obnovitvi parlamentarnega dela in o Berlinu.

OBČNI ZBOR KOROŠKE DIJAŠKE ZVEZE

bo v sredo, dne 10. oktobra ob dveh popoldnih v dvorani Mohorjevega doma v Celovcu.

Na dnevnem redu so poročila zvezinih odborov, volitve novih odborov in drugo.

Vse dijake in študente, ki se zanimajo za naše delo, iskreno vabimo. Sprejeti bodo tudi novi člani.

Osrednji odbor

Politični teden

Po svetu . . .

ZDRUŽENI NARODI

V New Yorku se redno nadaljuje splošna razprava v glavni skupščini OZN. Večina govornikov še vedno poudarja predvsem nujnost prekinitve jedrskih poizkusov ter pospešitev likvidacije kolonializma. Mnogi predstavniki tudi ostro nastopajo proti zaprtim gospodarskim blokom in poudarjajo, da ti bloki prinašajo nevarnost novega gospodarskega kolonializma.

Izven se pa so važni številni razgovori posameznih ministrov. Predvsem zanimajo svetovno javnost razgovori ameriškega državnega tajnika s sovjetskimi državnimi ministri Gromikom. Imela sta več razgovorov; zdi se, da sta predvsem govorila o možnosti sporazuma za prekinitev jedrskih poizkusov. Nedvomno bosta Rusk in Gromiko pri nadaljnjih razgovorih obravnavala tudi spor okoli Berlina in Kube.

ALŽIRSKA VLADA

Po volitvah v Alžiru, na katerih je ljudstvo prebistatno izvolilo svoje predstavnike v narodni skupščini, je bila v tork predteklega tedna slovesna seja prve skupščine, v kateri je 195 poslancev. Za predsednika skupščine je bil izvoljen bivši predsednik vlade Ferhat Abas, za predsednika vlade pa Ben Bella. Istočasno je predstavnik začasne izvršilne oblasti Fares izročil vso oblast predsedniku skupščine in isto je storil tudi predsednik začasne alžirske vlade Ben Heda.

V petek je Ben Bella predstavil vlado skupščini in obrazložil njen program. Poudaril je, da bo Alžir vodil politiko ne vključevanja v bloke in pozitivne nevtralnosti. — S tem je tudi formalno začela obstojati nova alžirska država. Dokler ni alžirska republika dobila osrednje zakonodajne oblasti in izvršnega organa, se je Francija vedno sklicevala na evionske sporazume in je odlagala izvedbo nekaterih obveznosti. Tako je odlagala dajanje pomoči, za katero se je bila obvezala, in tudi umik svojih čet.

JEMEN POSTAL REPUBLIKA

V Jemenu, ki leži v jugozahodnem delu Arabskega polotoka, je konec tedna izbruhnila revolucija, ki jo je izvedla vojska. Ta je zrušila absolutistično monarhijo in ustanovila »Jemensko arabsko republiko«. V sporočilu, ki ga je oddajala radijska postaja v glavnem mestu Sani, se poudarja, da je »vojska izvedla to revolucijo v korist naroda«. Vojska poziva ljudstvo Jemena, naj se postavi na stran revolucije, ki je »rešila deželo najhujših sovražnikov naroda, najtrudovratnejših sovražnikov delavcev, kmetov in trgovcev — diktature fevdalne monarhije«. V petek so po radiu javili, da je bil ustanovljen revolucionarni svet ter sestavljena vlada. — Površina jemenskega ozemlja znaša okoli dva milijona kvadratnih kilometrov. Na tem ozemlju živi okoli štiri milijone in pol prebivalcev.

ŠVICA IN EGS

Proti koncu septembra so se v Bruslju začela pogajanja med predstavniki Švice in vodstvom Evropskega gospodarskega skupnega trga za pridružitve Švice. Dopisnik nekega švicarskega lista poroča iz Bruslja, da v krogih Evropske gospodarske skupnosti niso prav nič navdušeni za pridružitve Švice in ostalih dveh nevtrálnih držav, Avstrije in Švedske. Preveč posla imajo z drugimi bolj nujnimi zadevami, kakor z vprašanjem pristopa Velike Britanije (s to državo se bodo pogajanja obnovila oktobra) in pridružitve afriških držav. Več uglednih državnikov EGS je nevtrálnim državam dalo razumeti, da bi morale opustiti svojo politično nevtralnost, ako bi se hotele pridružiti EGS.

V ARGENTINI ZOPET MIR

Po zadnjem uporu se je Argentina zopet pomirila. Del argentinskega vojaštva se je namreč pred nedavnim uprli proti civilni oblasti, ki ji načeljuje predsednik države Guido. Po nekaj dnevih se je vojaštvu, ki je ostalo zvesto predsedniku, posrečilo za tretji upor in v deželi je zavlada zopet mir. Smrtnih žrtev je bilo okoli 123. Vsi admiralji vojne mornarice so odstopili, da bi tako olajšali reorganizacijo vojne mornarice. Imenovan je bil nov vojaški poveljnik in sicer general Onganía, vojni minister pa

je postal general Rattenbach, medtem ko je bil za ministra za mornarico postavljen admiral Columbia.

ITALIJA

Italijanski parlament te dni razpravlja o preureditvi nižjega srednjega šolstva. Kot vse kaže, bo ustanovljena enotna triletna obvezna nižja srednja šola, ki bo popolnoma brezplačna. Iz teh šol se bodo dijaki lahko vpisali v različne višje srednje šole.

Med političnimi skupinami, ki tvorijo sedanjo vladno večino, dolgo ni moglo priti do sporazuma o pouku latinščine. Demokristjani so predlagali, naj bo pouk tega jezika obvezen za tiste dijake, ki se po končani nižji srednji šoli nameravajo vpisati v klasično gimnazijo. Socialisti pa so se predlogu upirali, češ da bi to predstavljalo neko diskriminacijo med dijaki in so zato predlagali, naj se pouk odpravi.

Pretekli tork pa so demokristjani in socialisti dosegli kompromisno rešitev, na osnovi katere v prvem razredu ne bo pouka latinščine, v drugem razredu se bo latinščina poučevala skupno z italijanščino, vendar le toliko, da bodo dijaki spoznali osnovne razlike med obema jezikoma, v tretjem letniku pa bo latinščina neobvezen predmet.

TRST

V Trstu se bodo vršile volitve v občinski svet. Ob tej priliki bodo slovenske politične skupine predložile enotno listo. Slovenska katoliška skupnost, Slovenska demokratska zveza, Slovenska krščanska socialna zveza in Skupina neodvisnih Slovencev sporočajo, da so sklenile nastopiti pri volitvah v tržaški občinski svet s skupno Slovensko

listo. Spričo sedanjega stanja pozivajo vse Slovence tržaške občine, naj se pridružijo skupni listi in naj jo podprejo.

POLOŽAJ V KONGU

Predstavnik OZN v Kongu Robert Gardiner je poslal samozvanemu predsedniku Katange Moizu Čombeju pismo, v katerem ga opozarja na to, da lahko sedanja ukrepitev katanškega orožništva s tujimi najemniki in njeno oboroževanje ogroži uresničitev U Tanovega načrta o združitvi Konga. Besedilo pisma je objavila informativna služba OZN v Leopoldvillu.

Razgovori v Elisabethvillu med predstavniki kongoške vlade, OZN in katanških oblasti so se začeli pred približno štirinajstimi dnevi. Namen razgovorov je, doseči združitve vojaških sil, uvesti enoten denar in zagotoviti, da bosta imeli kongoška vlada in Katanga enak delež od dohodkov neke rudarske družbe. Po U Tanovem načrtu bi ureditev teh vprašanj pomenila prvo stopnjo na poti do združitve Konga. Za zdaj še ni vesti, kako se razgovori razvijajo. Znano pa je, da je skušal Čombe v zadnjih dneh večkrat razširiti vesti o dozdnevni agresiji kongoške vojske na nekatera katanška področja, kar bi si bilo mogoče razlagati kot njegov poizkus, da najde odgovor za morebitno prekinitev pogajanj v Elisabethvillu.

FRANCOSKO-NEMSKA ZBLIŽEVANJA

Uradni pariški krogi so konec preteklega tedna objavili, da so se začeli francosko-zahodnonemški razgovori, na katerih naj bi se dogovorili o tesnejšem sodelovanju med obema državama, o čemer so se sporazumeli pred nedavnim obiskom predsednika de Gaulle v Zahodni Nemčiji. Obe državi sta izdelali načrte, kako bi se naj sodelovanje poglobilo. Uradni krogi pravijo, da »se to delo bliža koncu«.

. . . in pri nas v Avstriji

MIR OB ADIZI

V dobi enega leta se je politični položaj na Južnem Tirolskem toliko izboljšal, da se je napeto razmerje med Avstrijo in Italijo že močno ublažilo. Veliko zaslugo ima pri tem posebna mešana študijska komisija, ki je bila ustanovljena lansko jesen in ima nalogo proučevati južnotirolsko vprašanje.

Medtem sta se zunanja ministra dr. Kreisky in Piccioni srečala k posebnemu razgovoru v New Yorku, v katerem sta eno uro razpravljala o odprtih vprašanjih med Avstrijo in Italijo in seveda tudi o bociški pokrajini. Kreisky je v tork govoril tudi preteklega tedna skupščini Združenih narodov in je pojasnil, da avstrijska vlada ni hotela predložiti zadeve Zvezi narodov, kot je bilo nameravano, ker obstoja upanje, da bo prišlo do rešitve južnotirolskega vprašanja z dvostranskimi dogovori. Nov sestanek med zastopniki obeh držav je določen še pred zimo.

OKROG ŠOLSKIH ZAKONOV

Šolski zakoni, ki so jih sklenili v državni zbornici, še ne pomenijo konca reform, ki se tičejo zakonov glede šolske uprave. Zdaj leži na deželah, da sklenejo, kako bodo te zvezne zakone izvršile. Deželni zbori imajo za to časa do 8. avgusta 1963. Deželne vlade bodo morale skrbeti, kako bodo sestavile kolegije deželnih in okrajnih šolskih oblasti in koga bodo nastavile na teh mestih. Pri tem bo treba razjasniti, zastopniki katerih verskih skupin in zastopniki katerih zakonitih zastopstev interesov bodo morali biti zastopani. Slediti morajo še predpisi glede zgradbe, organizacijskih oblik ter števila učencev v razredih ljudskih, glavnih, posebnih in poklicnih šol. Deželni zakon bo moral urediti izvedbo zadnje novele k zveznemu zakonu o krščanskem nauku, ki zahteva, da mora biti križ v vsakem razredu.

Strašne posledice orkana v Španiji

Čez tristo oseb mrtvih in na stotine pogrešanih

Orkan, ki je ponoči 25. septembra razsajal v okolici Barcelone, je povzročil strašno nesrečo. Neki predstavnik pokrajinskega guvernerskega urada je sporočil, da je znašalo v prvih popoldanskih urah število smrtnih žrtev 242 in 395 pogrešanih, medtem ko je na tisoče oseb brez strehe. Škoda znaša na desetine milijonov dolarjev.

Zdi se, da je najhujše prizadela Tarrasa z 91 mrtvimi ter več kot 50 izgubljenimi. Veliki odvodni kanal, ki je odvajal vode reke Palau pod cesto Avenida del Caudillo, je razneslo zaradi pritiska vode in središče mesta je bilo takoj poplavljeno z 2 m visoko vodo. Avtobuse, tovornjake in avtomobile ter cele hiše je odnašala voda, ki je porušila še dva železniška mostova. Pri tem so se dogajali dramatični prizori, ko so žrtve večkrat izginjale v tokovih vode pred očmi preplašenih ljudi, ki niso imeli časa, da bi pravočasno pomagali. Videla so n. pr. dva zakonca s tremi otroki na neki strehi, a voda jih je odnesla, preden jim je bilo mogoče kakorkoli pomagati. Od neke 11-članske družine se je samo ena oseba rešila. Blizu Tarrase je poplava zajela prebivalce neke nove stanovanjske četrti in jih preplavala, preden so se zavedli nevarnosti.

Poleg Tarrase je bil zlasti prizadet Sabadell. Tropsko deževje, ki je zajelo vso Katalonijo, kjer je padlo 120 l na kv. m., je

bilo še posebno močno na industrijskem področju Barcelone. Severni predeli mesta so bili zaliti z blatno vodo, vodovodi so bili poškodovani.

V Sabadellu so utrpeli veliko škodo tamkajšnje tekstilne tovarne. Slabo vreme je povzročilo prekinitev cestnih in telefonskih zvez. Več mostov se je zrušilo. V Sabadellu je baje voda preplavila neko tovarno, še preden so se delavci utegnili rešiti. V Rubiju je voda podrla skupino hiš, pri čemer je bilo najmanj 12 mrtvih. Glavna cesta, ki veže Madrid s Francijo, je na več mestih prekinjena zaradi zemeljskih usadov. Po vsej barcelonski pokrajini so odredili, naj vlaki ne zapuščajo postaj.

Glavne reke, ki so prestopile bregove, so Riera, Besos in Ripoll. Pri Barceloni je poplavlila reka Besos, ki je povzročila ponoči ogromno škodo. V vseh krajih so zvonovi opozarjali prebivalstvo na nevarnost, vendar je vodovje prihrumelo prehitro, da bi se lahko vsi zavedli nevarnosti.

V Tarrasi so doslej našli 91 trupel, v Sabadellu 50. Veliko število žrtev je pripisati dejstvu, da se je mnogo hiš, ki so prvi naval vodovja vzdržale, proti zori zrušilo. Nižji predel Tarrase je dobesedno izginil.

Katastrofa, ki je prizadela Katalonijo, je največja od leta 1953, ko je bila poplavljen Holandska.

SLOVENC

doma in po svetu

Mlada slovenska harfistka je nastopila v Sieni

Znani harfist Nicanor Zabaleta je priredil tečaj za mlade harfiste na sienski Accademia Musicale Chigiana. Tečaja se je udeležila tudi mlada harfistka Lučka Kuretova iz Ljubljane, ki je nastopila na zaključnem koncertu najboljših tečajnikov. V svoj program je vključila »Souvenirs« Vilka Ukmarja kot edino jugoslovansko točko na koncertu. Kritika je njen nastop ocenila z lepimi priznanji.

Koncert Dobravke Tomšič

V Slovenjem Gradcu je koncentrirala znana slovenska mlada pianistka Dubrovka Tomšič, na katerem je igrala Bacha, Brahmsa, Beethovna, Liszta, Prokofjeva in Chopina, je pri občinstvu zelo dobro uspel. Gre pa še za nov uspeh kulturne prizadevnosti Slovenjgradčanov: da je tudi na njihovem koncertnem odru nastopila pianistka, ki sicer doživlja pohvalne kritike največjih svetovnih glasbenih središč.

Slovenski režiser v Banji Luki

Slovenski režiser Peter Malec, ki je dolgo časa deloval v Mariboru in ki je bil te dni mimogrede v Ljubljani, je že tri leta režiser v Narodnem gledališču v Banji Luki. Tamkajšnje novo sezono pa začne kot umetniški ravnatelj tega gledališča. Banjaški gledališče ima kar obširen in živahen repertoar na četrto letošnje sezono: 10 premier na veliki sceni in 2 na mali sceni. Med napovedanimi deli so nekatera izredno sveže svetovne novosti, kot na primer najnovejša komedija Petra Ustinova »Poslednji posnetek« ter Evgenija Švarca »Scena« ali »Demon«; deli, ki sta nedavno tako v Moskvi kot na Dunaju doživeli velik uspeh. (di)

Slovenska pianistka v ZDA

Po dvomesečnem obisku v domovini se je znana slovenska pianistka Damjana Bratuž ponovno podala v Združene države, kjer bo prihodnje leto na Bloomington univerzi v Indiani promovirala iz glasbe.

Slovenski koncert gostuje

Proti koncu septembra je vokalni ansambel Korški akademski oktet iz Ljubljane priredil koncert v Križu in v Bazovici. Gostje so izvajali spored narodnih in umetnih pesmi raznih narodov. Pretekli ponedeljek pa so nastopili tudi v Trstu na slovesnosti, s katero bo odprl svoje prostore Slovenski klub.

Slovenski oktet v Parizu

Ansambel Slovenski oktet iz Ljubljane je preteklo soboto odpotoval v Pariz, kjer bo zastopal goslarstvo na pomembni mednarodni prireditvi.

Slovenska umetnost v beograjski galeriji

V salonu Moderne galerije v Beogradu so te dni odprli zanimivo razstavo slovenske likovne umetnosti, ki predstavlja del prihodnje stalne zbirke beograjske Moderne galerije. Kot je znano, pripravljajo to galerijo v Beogradu postopoma. Razstava slovenskih umetnikov je prva, ki zaokroženo zajema eno izmed nacionalnih področij te splošno jugoslovanske zamisljene umetnostne zbirke. Ze bežen sprehod po razstavi, ki združuje 44 slik in plastik Janeza Bernika, Riharda Jakopiča, Matije Jame, G. A. Kosa, Franceta Kralja, Staneta Kregarja, Mihe Maleša, Franca Pavlovca, Marija Preglja, Albina Roglja, Maksima Sedeja, Franceta Slane, Lojzeta Spacala, Gabriela Stupice, Marka Šuštaršiča, Frana Tratnika, Klavdija Zornika, Tineta Kosa, Janeza Boljke, Jakoba Savinška, Zdenka Kalina in Draga Trsarja, dokazuje živahno podjetnost galerije pri zbiranju in izbiranju razstavljavcev. Med njimi najdemo celo nekatera manj znana, a zato nič manj značilna in kvalitetna dela naših umetnikov, mimo katerih v prihodnje pri kompleksnem spoznavanju zgodovine slovenske likovne umetnosti ne bo mogla. Sedanja zbirka slovenske umetnosti, ki je prikazana na razstavi, pa bo, po zagotovilih upravnika galerije slikarja Miodraga Protiča, v svoji končni obliki v Moderni galeriji še izpopolnjena.

Slovenski umetnik Justo Košuta je umrl

Dne 30. septembra je nehalo biti srce umetnika, tržaškega igračka Justa Košute. Rodil se je 28. oktobra 1898 v Trstu. Osnovno šolo je obiskoval v Križu, pripravljavnice za srednje šole na Proseku, gimnazijo pa je opravil v Trstu do leta 1915, ko je bil poklican k vojakom. Že kot gimnazijec je Košuta sodeloval pri ljudskem odru Vesna v Križu ter pri čitalnici pri Sv. Jakobu, po končani gimnaziji pa se je dokončno odločil za gledališče. Njegovi prvi gledaliki učitelji so bili Hinko Nučič, Milan Skrbinek in Maria Vera.

Kratke kulturne vesti

● RIM

Delegacija jugoslovanskih književnikov je odpotovala iz Rima v Florenco in Milan. Jugoslovanski književniki, ki jih vodi Ciril Kosmač, so imeli v Rimu več srečanj z italijanskimi pisatelji. Osnovna tema v njihovih razgovorih je bil dogovor o njihovem bodočem sodelovanju. Delegacija italijanskih književnikov bo prihodnji mesec obiskala Jugoslavijo.

● LJUBLJANA

Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani je v zbirki Svetovni roman v prevodu Silvestra Škerla izšel obsežen roman pred sto leti umrlega italijanskega pisatelja, Garibaldijevega sobojevnika Ippolita Nieva »Pisana« s podnaslovom »Izpovedi osemdesetletnika«. Delo je eden najbolj razgibanih romanov, kar jih ima italijanska književnost 19. stoletja. Spremnino besedo je napisal Božidar Borko, knjigo, ki obsega 823 strani, pa je opremil Aleš Sarec.

● MARIBOR

V spomin na 100-letnico smrti slovenskega pesnika in pisatelja škofa Antona Martina Slomška, je mariborski škof dr. Držičnik priredil sprejem v škofijskem dvorcu v Mariboru. Sprejema so se udeležili visoki cerkveni dostojanstveniki iz Maribora, Ljubljane, Zagreba in Kopra. Slovesnosti je prisostvoval tudi predsednik republiške komisije za verska vprašanja Boris Kocijančič.

● LJUBLJANA

Na Ljubljanskem Odru 57 so pred kratkim prvič uprizorili »Dialoge« Primoža Kozaka. Delo sta režirala Kermavner in Zaj. Igrali so Rohaček, Ulaga, Kosmač, Kurent in Vovk.

● VARŠAVA

V Varšavi se je končal šesti mednarodni festival sodobne glasbe »Varšavska jesen«. Izvajali so dela italijanskih, japonskih, grških, nemških, angleških, nizozemskih, sovjetskih in francoskih skladateljev.

● PARIZ

Pri 81 letih je Picasso še vedno neutrudljiv delavec. Te dni pripravlja sceno za baletno interpretacijo dveh Debussyjevih skladb »Favono popoldne« in »Ikar«. Balet pripravlja za pariško Opero slavni koreograf Serge Lifar. Krstna predstava bo 15. oktobra.

● NEW YORK

Zadnje delo Williama Faulknerja »The Reivers« (»Ravbarji«) je že nekaj časa med najbolj branimi knjigami v ZDA. Knjiga, ki je izšla tik pred pisateljevo smrtjo, je za razliko od prejšnjih njegovih del — humoristična.

● ZAGREB

Zagrebska šola za uporabno umetnost, ki se je razvila iz nekdane obrtne šole, ustanovljene leta 1882, praznuje letos osemdesetletnico svojega dela. V jubilejnem šolskem letu bo šola za uporabno umetnost priredila več razstav, obenem pa bo izvedla tudi reformo pouka, da se bo še bolj prilagodila današnjim potrebam.

● PARIZ

Francoski pisatelj Georges Simenson, ki je doslej izdal okoli 430 knjig, delno pod svojim imenom, delno pod 17 psevdonimi, in ki zadnje čase napiše »samo« po šest knjig na leto, napoveduje 600 strani obsegajoč roman iz pariškega življenja, ki ga bo pisal tri mesece.

● PO SVETU

Po bibliografskih statističnih podatkih je obsegala znanstveno-strokovna literatura, ki je lani izšla po svetu, skupno nad 60 milijonov tiskanih strani srednjega formata. Največ knjig, publikacij in brošur te vrste je izšlo v angleščini (ZDA, Velika Britanija, Kanada, Avstralija, Indija — skupno okoli 50 odstotkov), v ruščini 16 odstotkov, v nemščini 12 in v japonščini 10 odstotkov.

● MOSKVA

Proti koncu septembra 1962 je v starosti 62 let umrl sovjetski arhitekt Aleksander Vlasov. Pred dvema letoma je Vlasov dobil Leninovo nagrado za svojo dejavnost »v službi sovjetske arhitekture«. Med drugim je Vlasov vodil načrt povojne obnove Kijeva in je napravil načrte za številna poslopja v Moskvi.

KULTURNI OBZORNİK

Slovenci in mecenstvo

Malekatera stvar tako jasno razodeva, kako brezbržni postajamo Slovenci do svoje kulture in narodne usode, kot dejstvo, da skoro ne poznamo več mecenstva. Ta beseda je skoro sploh že izginila iz žive rabe in v slovenskem tisku je že dolgo nismo zasledili. Zadnja slovenska publikacija, v kateri jo še najdemo, je nova izdaja slovenskega pravopisa. V današnji govorjeni in knjižni slovenščini pa je gotovo postala ena najbolj redkih besed.

V tujem tisku redno beremo o mecenih, ki so podarili večje vsote v kulturne in narodne namene. Marsikatera univerza, znanstvena akademija ali umetnostna galerija, marsikatera ustanova se vzdržuje samo z darovi mecenov. Tudi pri Slovencih je bilo mecenstvo nekdaj precej razširjeno. Marsikatera kulturna ustanova je živahno in koristno delovala prav zaradi takih mecenov. Če po prvi svetovni vojni pa je začelo mecenstvo pri Slovencih usihati, dokler ni po drugi svetovni vojni skoro popolnoma zamrlo. V Sloveniji je morda temu vzrok dejstvo, da ni več bogatašev, ki bi lahko poklanjali velike vsote ali ki bi ob smrti zapustili večje premoženje, ker je socializem pač vse bolj ali manj izravnal. Tam je tudi država sama ali pa preko svojih teritorialnih enot prevzela glavno odgovornost za kulturne ustanove. Toda za naše slovenske razmere na Koroškem in drugod to ne velja. Tu so naše kulturne ustanove še vedno potrebne pomoči od zasebnikov, zlasti naš tisk, naši študenti in kulturni delavci. Toda mecenov ni.

Ugotoviti moramo, da vedno bolj izgi-

najo stare dobrine z naših domov. Naj primer zadnjih dni potrdi ugotovitev. Iskali smo mesec in pol slovensko družino na Koroškem, ki bi bila pripravljena sprejeti mladega slovenskega pisatelja z ženo in otrokom brezplačno na počitnice. Omenjena družina živi brez vsakih sredstev in je preživljala počitnice v nekem velemestu. Ko skoro ni več šlo, se je obrnila na nas s prošnjo, da bi ji preskrbeli bivanje nekje na podeželju na slovenskem Koroškem. Vse iskanje in povpraševanje je bilo zaman. V trenutku, ko je slovenskemu kulturnemu delavcu in študentu, ki je bolj ko vsak drug potreben oddiha in živčnega odpočitka, postala dejanska pomoč ne samo usluga, temveč dolžnost in naloga slovenske in človečanske solidarnosti, so nas nakrmili prizadeti z nekaj pojasnili, izgovori in naveti. Mecenov ni bilo.

Pričakovali bi več razumevanja in uvidnosti v zadevah, ki jih človek premore samo s pomočjo drugega. V času, ko igramo zopet Miklovo Zalo in skušamo z njo prineesti v naše ljudi narodno zavest, z njo poživiti podtalne iskrice vere v vstajenje naroda, z njo in ob njej zbuditi v nas smisel za solidarnost, medsebojno gospodarsko pomoč ali nuditi vsaj moralno oporo, v času, ko smo v tej reševalni gesti, se nam zdi, segli po zadnji možnosti, da prav z Miklovo Zalo vzdržimo padanje naroda, nam usoda drugega ni več mar. Brez vsega se zadovoljimo z nekaj lepimi besedami, ker nam usoda prijatelja pač ne prinaša denarnega dobička. Ali je to še Miklova Zala? Ali ni to že čas Almire? l. f.

„VSTANI!“

Pred dobrim pol stoletjem je zapel ladinski ali retoromanski pesnik Gašpar Muoth himno svojemu malemu narodu »Stai si — Vstani!«. — Le zelo malo je znano v svetu ljudstvo, ki govori svoje lastno ladinsko, retoromansko ali rumančano narečje. Bivališča te etnografske, še bolj bi mogli reči jezikovne skupine, se nahajajo v srcu Dolomitov. Obdana so od treh drugih etničnih skupin: na severu od germanske, na jugu od romanske in na vzhodu od slovanske skupine. Ladinsko govoreča skupina alpskih prebivalcev izvira iz rodu starih Retijcev in Keltoev, ki so bili naseljeni že v rimskih časih med Padom in Donavo ter okoli Krasa na jugu do prelaza Svetega Gottharda na severu. Okrog leta 600 so jih sosednja ljudstva razcepila v tri geografsko ločene skupine: Rumanče, Ladine in Furlane.

Na severozahodu bivajo v švicarskem kantonu Graubündenu Retoromani ali Rumanči. Ti so po mnenju velikega goriškega jezikoslovca Ascolija (1829—1907) ohranili najbolj čisto ladinsko jezikovno svojstvenost. Švica podpira njihovo jezikovno in tudi narodnostno samobitnost, tako da se že govori o narodnem in jezikovnem preporodu Ladincev. Retoromanov so našli približno 44 tisoč. Švicarska republika je že leta 1938 priznala retoromanščino kot četrti državni jezik poleg nemščine, francosčine in italijanščine. Rumanči se danes ne štejejo več kot manjšina, temveč kot polnopravna državna etnična skupina.

Osrednjo skupino Ladincev tvorijo prebivalci v alpskih dolinah, ki se cepijo na vse štiri strani od gorskega sklopa Sella v Dolomitih. To so doline Avisio, Cordevole, Grödnertal in Gader; sem spada tudi kotlina okoli Cortine d'Ampezzo. V teh krajih je naseljenih približno 30.000 ljudi, ki spadajo k dolomitsko-ladinskemu narečju. Materinščino so ohranili še v cerkvi, deloma tudi v šolah v tistih vaseh, ki spadajo pod Bozen, v provinci Belluno pa ne več.

Tretja skupina, ki izhaja iz istega ladinskega jezikovnega debela, je vzhodna. To so Furlani v videmski in deloma v goriški pokrajini. Številčno so najmočnejši; približno pol milijona jih je.

Omenili smo že, da je »Ladinija« bolj etnografsko-jezikovni pojem kot pa geografski. Vsa tri narečja navedenih skupin so samostojna in enotna veja novolatinske jezikovne družine. Pozna ali vulgarna latinščina je dala ladinščini sedanjega lingvistično podlago. To dejstvo je poudaril tudi nedavni 4. kongres vseh Ladincev v Grödnertalu. Opira se zlasti na filološke izsledke Ascolija, ki je proti Battistijevi šoli poudarjal enotnost vseh treh retoromanskih narečij. Nekaka strešna organizacija teh jezikovnih narečij je Lia Rumanča, ustanovljena že leta 1919. Izdaja slovenice in berila v različnih retoromanskih podnarečjih. Prizadeva si tudi ohraniti domačo starostitost in folkloro teh zanimivih skupin. Njih geslo pa je: Ne Italijani, ne Nemci, Rumanči hočemo ostati.

Ta mala jezikovna skupina, ki se že stoletja vztrajno drži svoje materinščine, bi bila lahko tudi nam svetel vzgled ljubezni do svojega rodu in jezika.

Bodo odpri Shakespeareov grob?

V Londonu in sploh v Angliji se z vso slovesnostjo pripravljajo na posebno obletnico največjega angleškega dramaturga Williama Shakespeara in sicer 400-letnico njegovega rojstva. V ta namen bodo izdali tudi gramofonske plošče, ki jih bodo prodajali po vsem svetu. Posneli bodo šestindeset dram v izvedbi najboljših igravcev Shakespeareovih odskih del.

Vendar se v Angliji ravno ob tej priliki nekateri spet prizadevajo, da bi odpri grob, v katerem počiva dramatik Shakespeare in da bi enkrat za vselej razrešili uganko, kdo je pravzaprav bil, oziroma, kdo je avtor Shakespeareovih dram. V mestecu Statford-upon-Avon so objavili poziv za proslavo 400-letnice rojstva tega slavnega dramatika iz časa kraljice Elizabete. Štiristoletnica pade v leto 1964. Skupina odličnih angleških osebnosti je objavila v

Timesu dopis, v katerem pravi, da bi bila ta 400-letnica najlepša priložnost, da bi dokončno razrešili vprašanje, ki se že dolgo vleče skozi britansko literarno zgodovino, če je bil pravi Shakespeare res filozof Francis Bacon. V dopisu je rečeno, da bodo morda v grobu našli kakšne rokopise ali kakšne druge elemente zgodovinske važnosti. Zagovorniki te teze, da je napisal Shakespeareove igre pravzaprav Francis Bacon, navajajo kot dokaz za svoje mnenje, dejstvo, da je Shakespeare dokončal svoje šolanje že s 14 letom in da je bil zato premalo šolan, da bi bil mogel napisati tako odlična in globoka dela. Napis na Shakespeareovem grobu pa še pogloblja skrivnost. Na grobu se namreč bere: »Blagoslovljen tisti, ki bo obvaroval te kamne in preklet tisti, ki bi odstranil moje kosti«. Podpisniki dopisa v Timesu pravijo, da jih ta

Oder

PRIMOŽ KOZAK:

Dialogi

Z novim šolskim letom se pričenejo tudi umetniški nastopi na domačih in tujih odrih. Kakor pri nas se tudi v ljubljanskih gledališčih spet odpirajo vrata in odgrinjajo zavese. Piva uprizoritev na ljubljanskem Odru 57 so bili Dialogi Primoža Kozaka. Josip Vidmar, znani literarni in umetnostni kritik, je o tej drami med drugim napisal:

„To so posebne vrste dialogi med štirimi intelektualci, od katerih sta dva preiskovalna organa v službi politične policije vzhodnega tipa, dva pa žrtvi te novodobne pošasti; skratka — zasliševanje. Poizkušati sestaviti resnično dramo iz spopada med človekom in to apokaliptično zverjo bi privedlo do prizorov, ki bi morali biti na primer neskončno mučnejši od drugega dejanja „Tosca“ ali podobnih stvari. Bilo bi tudi pretenciozno hoteti v takihle prizorih podati vso strahotnost inštitucije, za katero tu gre. Kozak se je razumno omejil na bolj ali manj resno kombiniranje o takem zasliševanju, seveda v zelo krotkih mejah. Zato se ob njem pravzaprav redko zavemo usodnosti tega, kar se dogaja, in „dialogi“ učinkujejo kot nekoliko samovoljne, živčne in mučne debate — o čem? Morda o smislu osebne časti in ponosa pred obličjem policijskega stroja in o smislu oziroma nesmislu tega stroja samega. Te debate so razporejene z neko geometrično simetričnostjo in se vrhu tega

»ODER MLADJE«

Skupina mladih igravcev »odra mladje« bo v nedeljo, dne 14. oktobra 1962, prvič nastopila v Modri dvorani Doma glasbe v Celovcu. Uprizorila bo ob dveh popoldne dramski poizkus koroškega Slovence Bora Kostanka »Mrtvo označilo«.

končajo s skoraj komedijskim deusom ex machina, kar vrže na dogajanje neko luč, kakor da je šlo v njemu bolj za moreče sanje kot za strašno in brezumno neusmiljeno resničnost. Tako ti „dialogi“ niso drama, temveč nekakšno čudno poigravanje z dramskimi elementi tesnobe, moralnih muk in volje, cinizma in zdravega ogorčenja, morda malce preplašeno poigravanje, ki pa vsebuje dovolj duha, da vzdržuje zanimanje publike, ne da bi jo resneje razburjalo ali pretresalo.

VZHODNONEMŠKO GLEDALIŠČE V TEZAVAH

Število obiskovalcev gledališč v sovjetski coni Nemčije je padlo od 18 milijonov v letu 1957 na 14,5 milijona v sezoni 1960-61, v zadnji sezoni je pa nazadovalo še bolj, kljub vsem naporom, da povečajo obisk gledališč z vsemi mogočimi sredstvi, tudi z obveznim obiskom. Temu je kriva po mnenju komunističnih funkcionarjev neumesna kritika. Vodilni kulturni funkcionar Centralnega komiteja je v tej zvezi dejal: »Merilo dobre kritike je lahko le to, če se ji posreči pridobiti ljudi za obisk gledališča ali ne!«

Wolfgang Langhoff, intendant Nemškega gledališča v Vzhodnem Berlinu, je dejal, da je le težko uveljaviti na odru novo smer; pri takih novih delih ni mogoče računati na splošno zanimanje množic: tako je na primer obiskalo staro Goethejevo tragedijo »Egmont« trikrat toliko gledalcev kot novodobno delo »Odločitev Lene Matičke« in to kljub temu, da so »Egmonta« dali 84-krat, drugo igro pa 241-krat. Tudi vzhodnoberlinska komična opera je v zadnji sezoni običajno igrala pred prazno dvorano. Pri operi o švejsku so ponovno pozvali gledalci, naj posedejo prve prazne sedeže v parterju.

Weimarski glavni intendant je dejal, da zahtevajo partijski funkcionarji sodobne napredne igre, ki jih pa potem igrajo pred praznim gledališčem. Letošnja dramska sezona v Weimarju bodo zato odpri s starim Goethejevim »Götzom«, ki bo pa »partijsko interpretiran«.

napis nič ne straši, ker so ga vklesali na Shakespeareovo grobnico po njegovi smrti leta 1916, zlasti z namenom, da bi prepričali vsakršno preiskavo. Poleg tega so imeli v takratnem času navado, da so zapisali v notranjost grobnice kakega pesnika pohvalne napise. Če so tudi v Shakespeareovem grobu, bo mogoče tudi iz njih kaj razbrati. Peter Hall, ravnatelj Shakespeareovega gledališča v mestecu Statford-upon-Avon, pa je proti temu, da bi odpri Shakespeareov grob, »Zame je to moralno vprašanje«, je rekel. »Ne zdi se mi pravično oskruniti grob, ko je na kamnu napisano, naj tega ne storimo.«

Toda prej ali slej bo gotovo zmagala radovednost literarnih zgodovinarjev, ki bi si končno radi prišli na jasno o avtorstvu Shakespeareovih dram.

LOGA VES (Vesela poroka)

V soboto, dne 29. septembra 1962, sta si v farni cerkvi ob asistenci domačega gospoda župnika Repnika obljubila večno zvestobo Cvetko Rainer, industrijski nastavljenec, in Mojca Schwann, poštna uradnica v Vrbi. Priljubljena domačina je počastil tudi moški pevski zbor, ki je pod vodstvom Hanzeja Kušternika ubrano pel v cerkvi in nato na poročni pojedini na nevestinem domu. Mlademu paru še naše iskrene čestitke na življenjsko pot!

BILČOVŠ — MOŠČENICA (Pogreb)

Pred kratkim je Vsemogočni odpoklical po dolgi, težki bolezni Tomana Bister, p. d. Matijaka na Moščenicah, v večnost. Vse njegovo življenje je bilo posvečeno delu in molitvi. Lepo se je pripravil na smrt, ko je vdan v voljo božjo prenašal trpljenje in sprejel nekaj dni pred smrtjo tolažila svete vere. Ob asistenci preč. g. prof. dr. P. Zablatnika in preč. g. R. Safrana je vodil preč. g. župnik J. Stih žalni sprevod iz Moščenic v Velinjo ves, kjer sta bili darovani za dušni mir pokojnega rojaka dve sveti maši. Pri nagovoru je preč. g. župnik poudaril, kako zvest je bil rajni veri, Cerkev in svojemu narodu. Velike preizkušnje je prestopal, posebno ob dveh požarih in v svoji večletni bolezni. Naj mu bo ljubi

Bog milostljiv sodnik in dober plačnik. Zgled lepega krščanskega življenja naj bi vsi posnemali in ohranili v Matjakovi hiši in družini zvestobo do Boga in slovenskega naroda. Naj mu sveti večna luč!

DUNAJ — TINJE (Poroka)

Na Dunaju sta se poročila 26. septembra 1962 upravnik kmetijske šole v Tinjah dipl. inž. Jože Skamlič in gdč. Anica Klemenšek. Njunjo poroko je blagoslovil č. g. Ivan Tomažič, ki je imel tudi slovenski nagovor. »Slovenska skupnost« na Dunaju, pri kateri sta novoporočenca oba aktivno sodelovala, jima želi vso srečo in obilico božjega blagoslova. Tem željam in voščilom se pridružujemo tudi mi.

BILČOVŠ (Poroka)

Zadnji teden smo v Bilčovsu obhajali dan veselja. Gospod dipl. inž. Marijan

Reichmann je pripeljal iz Ljubljane svojo izvoljenko, gdč. Jelko Šubert, da si v farni cerkvi svojega rajnega očeta, obljubita zakonsko zvestobo.

Pri pd. Linčiju na Moščenicah so se zbrali svatje, da po stari, lepi navadi prisostvujejo slovesu od doma. Ganljivo je bilo slovo, ko je Travdi Maierhofer nevesti in ženinu povedala tole deklamacijo:

S ponosom danes srenja naša
pozdravlja tudi mladi par,
ter srčnih tud' voščil prinaša
na pot pomembno Vama v dar,

ne, Gorenjske in Dolenjskega. Tudi Primorska je bila zastopana.

Zal nismo opazili nobenega zastopnika iz krške škofije na tej tako pomenljivi slovesnosti nekdanjega lavantinskega škofa. Mariborska škofija je do nedavnega nosila celo ime po Lavantu, t. j. Labodu, ker je prvotno imela svoj sedež v Št. Andražu v Labodski dolini.

Ljudje so napolnili stolnico do zadnjega kotička in stali v špalinju preko Slomškovega trga do škofijskih vežnih vrat.

Točno ob deveti uri se je razvil sprevod iz škofije v stolnico. Stolni veliki zvon je svečano prekinjal grobno tišino med sprevodom. Slišalo se je le rahlo šumenje žepnih rutic nadpastirjem in duhovščini v pozdrav.

Spredaj je bil križ, za njim ministrantje, nato bogoslovci, ki so nosili deset debelih svečnjev Slomškovih spisov. Za njimi duhovščina: župniki iz raznih krajev škofije, zastopniki redov, mestni župniki mariborski, gostje iz tujine, stolni kapitelj, prelatje, škofje, nadškofje, kot zadnji pa mariborski škof.

Ljudstvo je odgovanjalo s tihim mahanjem z ruticami in s solzami v očeh posebno, ko je opazovalo trudne korake težko bolnega, vendar vztrajnega ljubljanskega nadškofa dr. Antona Vovka.

Po prihodu v stolnico in po obisku Najsvetejšega sta se stolni kapitelj in duhovščina podala v korne stole. Škofje in nadškofje so zasedli pripravljene sedeze na listni strani, nasproti škofijskega sedeža ordinarija mariborskega, ob marmornem tronu prvega mariborskega škofa Antona Martina Slomška. Bogoslovci so se postavili okoli oltarja. Mnogiča strežnikov pa je imela svoj prostor za obhajilno mizo.

Pridi, Sveti Duh!

Po razporeditvi je mariborski škof intoniral himno v čast Sv. Duhu: »Pridi, Svarnik, Sv. Duh!«. Združeni zbori na koro so slovesno odpeli himno.

Blagoslov Slomškovih spisov

Po molitvi je mariborski škof blagoslovil Slomškove spise. Škofijski postopek za pričetje k blaženim služabnikom božjega Antona Martina Slomška je sedaj končan. Treba je torej skupaj z ostalimi listinami poslati v Rim tudi njegove spise, da bodo tamkaj sodili o njih pravovernosti. S tem bo postopek za pričetje k blaženim prenešen iz domačega kraja v večno mesto, kjer upamo, da bo čimprej kronan z uspehom. V ta namen je prevzvišeni Slomškove spise ob tej slovesni priliki blagoslovil. Sam jih bo izročil v Rimu, ko bo v prihodnjih

dneh šel na otvoritev II. Vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora.

Podpisovanje prošnje na sv. očeta

Po blagoslovitvi spisov so vsi navzoči škofje in nadškofje podpisali prošnjo na sv. očeta, da bi prišel k blaženim služabnikom božjega Antona Martina Slomška.

Slavnostna pridiga

Po tem slovesnem dejanju je sledila pridiga prevzvišenega mariborskega škofa dr. Maksimilijana Drževnika. Govoril je pred

Vzvišena je odločitev
skleniti medsebojno vez.
A višja še je posvetitev,
ki Bog jo pošlje iz nebes.

Zato zdaj v cerkev pohitimo,
pred sveti, zvišeni oltar
in blagoslov si tam sprosimo,
da srečen bo poročni par!

V farni cerkvi je imel č. g. Rudi Safran, ženinov bratranec, poročni obred in nato sveto mašo. Vsi navzoči so med sveto mašo prepevali in zaključili ta dan velikih milosti s petjem angelskega češčenja.

Pri Miklavžu so se potem svatje zbrali, kjer so bili dobro pogostočeni in v veseljem razpoloženju zapeli pesem za pesmijo, tako da so ure le prehitro minile. Toliko se že dolgo ni pelo, kakor pri tej svatbi. Daj Bog, da bi draga novoporočenca, vse skupno življenje tako homopirala, kakor pesem, ki pride iz srca, in da bi bila srečna, zadovoljna in blagoslovljena vse dni svojega življenja. Na mnoga zdrava leta! Bog Vaju živi!

zvočnikom na škofijskem sedežu. Prevzvišeni je med drugim dejal, da smo zelo srečni, ker smo sinovi svetnikov. Naša slavna zgodovina v katoliški Cerkev začne s sv. bratom Cirilom in Metod. Nadaljuje jo po tisoč letih sv. Ema Krška in sto let za njo služabnik božji Anton Martin Slomšek. Njegov sodobnik je svetniški misijonar škof Friderik Baraga, za katerega je prav tako v pripravi postopek, da bi dosegel čast oltarja. Z zaupanjem torej lahko gledamo v bodočnost, smernice so nam dane, mogočne priprošnjike imamo pri Bogu!

Slovesna škofovska služba božja

Po pridigi je prevzvišeni takoj začel slovesno pontifikalno službo božjo. Kot dijakon je asistiral novi stolni župnik in kanonik dr. Vincenc Frangež, kot subdiakon pa nekdanji pripornik v Dachau-u, kanonik Franc Hrstelj, ki je obenem največji »slomškolog« v škofiji, kakor ga je prevzvišeni v nekem priložnostnem govoru sam imenoval. Napisal je tudi knjižico o služabniku božjem Antonu Martinu Slomšku, ki je pravkar izšla. Presbyter Adisistens pa je bil stolni prošt. dr. Franc Cukala, nekdanji župnik v Podklostru.

Vso pohvalo zaslužijo zopet združeni zbori mariborskih župnij, ki so ubrano ter s spremljavo orgel in godal pod vodstvom dirigenta prof. Zafošnika izvajali latinsko mašo.

Na mnoga leta!

Za konec nas je presenetil prevzvišeni pomoln nadškof beograjski msgr. dr. Gabriel Bukatko. Pristopil k zvočniku v vsem svojem svečanem vzhodnem škofovskem ornatu, da se nam je zdel kakor sv. Metod. Z mogočnim in mladostnim glasom je izpred oltarja zapel »Na mnogaja ljeta« najprej sv. očetu Janezu XXIII., nato prevzvišenemu škofu mariborskemu na prestolu služabnika božjega Antona Martina Slomška, nato vsem navzočim nadškofom in škofom, in še četrti vsej navzoči duhovščini in vsemu slovenskemu vernemu narodu. Zbor na koro je mogočno odpeval. To je bilo izredno presenečenje in izreden dogodek za vse navzoče.

Po končani slovesnosti se je duhovščina zopet uvrstila v sprevod in po obisku Najsvetejšega zapustila stolnico. Sprevod se je podal v škofijo med špalirjem več sto glave množice, ki je zopet s solznimi očmi in ruticami navdušeno — čeprav molče — pozdravljala svoje nadpastirje in duhovnike.

Zaključek v srcu Slovenskih gor

Po kosilu so se vsi skupaj podali na zaključno slovesnost pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah.

Ob treh so se podali na pot vsi cerkveni dostojanstveniki v osebnih avtomobilih in avtobusih.

Ob štirih je bil slovesen sprejem pri Sv. Trojici. Igrala je godba na piha, nadpastirje so pozdravili otroci s šopki in deklamacijami.

Po sprejemu se je duhovščina v običajnem sprevodu podala v romarsko cerkev — bila je ravno kvartna nedelja — k zaključni božji službi.

Slovesnost so zaključili z zahvalno pesmijo. Vse ljudstvo je navdušeno prepevalo »Sveti, sveti, sveti Bog« polno hvale za ta dan, ki ga je zares naredil Gospod. Vsak je odšel srečen in poln najlepših vtisov na svoj dom in vse je pozivljalo upanje, da bomo kmalu smeli moliti: »Blaženi Anton Martin — sveti Anton Martin, prosi za nas!«

Slovesnosti v Rimu!

Prihodnjo nedeljo, dne 7. oktobra 1962, bo v Rimu v cerkvi Svetega Ignacija naš koroški rojak č. g. ANDREJ KAJŽNIK iz Št. Jakoba v Rožu sprejel zakrament svetega mašniškega posvečenja. Dne 8. oktobra pa bo obhajal v cerkvi Marijinega imena svojo prvo daritev.

Tudi koroški Slovenci se bodo lahko udeležili teh novomašnih slavnosti in obenem prisostvovali otvoritvi Ekumenskega koncila. V Rim bo vozil posebni romarski vlak, ki bo odpeljal jutri, 5. oktobra 1962, ob 17.45 iz Celovca, ob 18.12 iz Vrbe in ob 18.40 iz Beljaka proti Rimu.

Udeleženec s Koroške nam piše:

Maribor je proslavil stoletnico smrti svojega prvega škofa

Priprava

Po vseh župnijskih cerkvah škofije, posebno v mestu Mariboru, so opravljali devetdnevno v čast služabniku božjemu, škofu Antonu Martinu Slomšku. V baziliki Matere Milosti, ki jo opravljajo frančiškani in kjer počivajo telesni ostanke služabnika božjega pod glavnim oltarjem, so vseh devet dni po večerih kazali film iz življenja škofa Slomška.

Predvečer

V soboto, 22. septembra, na predvečer slovesnosti stoletnice Slomškove smrti je bil popoldne sprejem škofov: dr. Antona

Ljudstvo v dozadnjega kotička napolnjeni baziliki je stalo v špalinju in molče mahal z žepnimi ruticami v pozdrav... Pridigar, ki je maršikoga ganil do solz.

Kler z nadškofi in škofi je šel na določena mesta v prezbitერიju.

Mariborski škof je blagoslovil podobice in svetinje v čast služabniku božjemu Antonu Martinu Slomšku, nato se je podal na škofijski sedež.

Napovedovalec pri zvočniku je predstavil slavnostnega pridigarja, generalnega vikarja ljubljanske škofije prelata dr. Jožefa Pogačnika.

Pridigar je mojstrsko orisal življenje in delo služabnika božjega Antona Martina Slomška, po čigar zaslugah je Maribor pred sto in nekaj leti postal škofijsko mesto in središče obsežne lavantinske škofije. Na koncu je v lepih besedah opisal svetniško smrt velikega škofa, ki je točno pred sto leti zapustil svojo ljubljeno čredo v večernih urah 24. septembra 1862. Od nemške okupacijske dobe počivajo njegovi zemeljski ostanke pod oltarjem Matere Milosti v frančiškanski grobnici.

Po pridigi so se podali nadškofje, škofje in prelati v grobnico, da počastijo grob služabnika božjega. Sledili so jim tudi predstavniki oblasti.

Ljudstvo je med tem zopet prepevalo Marijine pesmi.

Po vrnitvi iz grobnice je prevz. škof mariborski daroval sv. mašo. Med sv. mašo so ubrano peli združeni zbori vseh mariborskih mestnih župnij pod izkušeno taktirko zborovodje prof. Gregorja Zafošnika.

Po sv. maši so se podali v grobnico še vsi navzoči duhovniki s stolnim kapituljem. S tem je bil zaključen predvečer jubileja.

Praznovanje stoletnice

V nedeljo, 23. septembra, je bil dan glavnih slovesnosti v mariborski stolnici.

Ze od osme ure naprej je prihajalo ljudstvo iz mesta, okolice in od drugod. Celo iz daljnega Prekmurja so prišli iz Ljubljane

franciškanski grobnici.

Ze od osme ure naprej je prihajalo ljudstvo iz mesta, okolice in od drugod. Celo iz daljnega Prekmurja so prišli iz Ljubljane

STADLER
Möbel

Vovka, nadškofa ljubljanskega v spremstvu njegovega generalnega vikarja in prelata dr. Jožefa Pogačnika, zagrebškega nadškofa Šeperja, beograjskega pomožnega nadškofa dr. Gabrijele Bukatke in administratorja dela koperske škofije msgr. Albina Kjandra.

Ob šestih so še predvajali film o posvečenju, škofovstvu in svetniški smrti služabnika božjega Antona Martina Slomška. Cerkev je bila nabito polna. Ob začetku in na koncu so zapeli Marijino pesem. Vse ljudstvo je bilo, da so se tresli zidovi.

Ob pol sedmih je bil slovesen sprevod klera iz zakristije po samostanskem hodniku in po vsej cerkvi k oltarju Matere Milosti. Spredaj križ, za križem ministranti iz vseh delov Slovenije. Ti so nosili Slomškove podobice in svetinje, katere naj bi prevz. škof mariborski blagoslovil v baziliki. Za strežniki je šla duhovščina: predvsem župniki mariborskih župnij in drugi, ki so mogli v soboto zvečer zapustiti župnijo. Za njimi so šli zastopniki redov in gostje iz tujine, med njimi msgr. Božidar Tensundern, izseljenski duhovnik-zlatomašnik za Slovence na Westfalskem, po rodu Nemec, ki se je naučil popolnoma slovensko; nato stolni kapitelj, škofje in nadškofje, zadnji prevzvišeni ordinarij mariborski dr. Maksimilijan Drževnik v slovesnem ornatu. Sledili so mu zastopniki oblasti.

Zgodba zapostavljenega otroka

Starejša žena pripoveduje: »V družini nas je bilo šest deklet. Meni je bilo tri leta in pol, ko smo dobili sedmega otroka, bil je zelo zaželen fantek. Še danes vidim babico, kako me je trdo postavila na peč in rekla: »Zdaj bo tvoj prostor za pečko; zibelka bo za kralja, ki smo ga zdajle dobili.«

Te besede in opisana slika so mi še zdaj v spominu, kakor da bi bilo vse to danes. Starejša sestra mi je pozneje povedala, kako sem jokala, se kujala, ugovarjala in se branila s tem, da sem odklanjala hrano in silila v mehko zibelko. Mama so bili vsi srečni in zagledani v težko pričakovanega sinčka in s tem sem bila jaz, prej najmlajša, pozabljena. Nekoč pa, ko ni bilo mame doma, sem vzela štiri mesece starega iz zibelke, ga postavila za peč na trdo slamnjajočo, ki je bila tedaj moja posteljica, sama pa sem legla v mehko zibelko in mirno zaspa. Ko so se mati vrnili s polja, so stopili k zibelki, da bi vzeli otroka in ga nahranili, a v zibelki sem bila jaz, fantka pa nikjer. Silno so se menda prestrašili, v tistem pa ga že zagledajo na trdi slamnjaji za pečko. Kako je bilo potem, vem samo to, kar mi je povedala sestra. Mama me je oštela in natepla, jaz pa svojega bratca od takrat sploh nisem več marala. Kadar sem le mogla, sem iz stekleničke popila sladki zdrob, samo da bi »prej umrl«. Drugi spomin na bratca je že vesel. Ko mi je bilo pet let, mi je dal pol lectovega konjička, ki so mu ga mama prinesli iz mesta; zelo lep je bil, ves porisan in popisan. Od takrat naprej sva si bila prijatelja. Nič več mu nisem bila »nevoščljiva«, ker je dobil vedno slajšo kavo, večji kos kruha ali potice, bolj zabeljeno kot jaz, saj je vse z menoj delil.

Tak odnos je bil do bratca. Drugačen pa do matere. Še kot otrok sem opazila, da bratcu marsikaj odpustili, kar so meni zlo štel; da je on marsikaj smel, kar so meni prepovedali; da je bil v bolezni deležen večje skrbi, mene pa da je bilo »manj škoda«; za isto stvar, ki sva jo skupaj zagrešila, sem bila jaz tepena, on nikoli. Za vsako delo, ki ga je on naredil, je bil pohvaljen, mene so prezrli; jaz sem bila pri materi »nič«, on pa »vse«, zanj so imeli vedno časa, zame nikoli.

Vse to me je grenilo; in dasi sem bila mamine ljubezni zelo lažna, sem se zaprla vase, se pričela mami odmikati in si že kot ljudskošolski otrok ustvarila svoj svet, delala samostojne načrte za prihodnost, ki so se vsi stekali v eno samo misel: saj mama me nimajo radi in me najbrž nikoli ne bodo imeli, jim nič ne pomenim, zato od mame čimprej stran, čimprej od doma med tuje ljudi, saj mama me tako ne bodo nikoli pogrešali, nikoli se jim po meni ne bo stožilo.

Čevlji, ko bi bila mater najbolj potrebovala, ni bilo med nama nobene vezi, nobenega zaupanja. Nič ji nisem imela povedati, ničesar jo vprašati, o ničemer se z njo pogovoriti. Šla sem od doma; ni me za drževala bolečina, ker sem jo še vedno rada imela in si še vedno želela njene bližine. Trdo življenje sem imela v svetu in skraj ob vsaki preizkušnji mi je misel poiskala mater, tedaj že pokopano, in vselej sem si rekla: Morda bi bila šla moja pot drugam, mogoče bi bila bolj srečna, če bi bil moj odnos do matere v mladosti drugačen.

SOCIALNA ŠOLA:

Cerkev in država od Boga

Krščanske države

Odkar je prenehalo preganjanje kristjanov v rimski državi in se je razširilo krščanstvo tudi med evropskimi narodi (pokristjanjenje Anglov, Frankov, Germanov, Slovanov), je postajala vez med cerkveno in svetno oblastjo v državah vedno tesnejša. Mnogokje je bila celo združena v eni osebi (papeška država in knezoškofje), drugod pa v tesni medsebojni odvisnosti (kronanje in maziljenje kraljev po papežu). Vendar pa je tekom zgodovine tudi med Cerkvijo in krščanskimi vladarji prišlo večkrat do medsebojnih sporov, ker medsebojna področja oblasti niso bila dovolj jasno opredeljena. Vobče pa je skozi ves srednji vek vladalo najtesnejše sodelovanje med cerkveno in svetno oblastjo in tako imenovane »krščanske države« so v vsem podpirale Cerkev v njenem delovanju.

Laicistične države

V novem veku pa so se države začele oddaljevati od Cerkve. Postajale so nekato-liške, brezkonfesionalne, laicistične, v verskem oziru indiferentne in končno ateistične. Država je postala absolutno nevezana, vsemogočna in popolnoma suverena. Tudi cerkveni oblasti ni več priznavala samostojnosti. Papež je tujec, ki nima z državljanji katoliške vere nobenih stikov, razen kolikor mu jih državna oblast prizna. S Cerkvijo, kateri ne priznava božjega izvora, ravna čisto kot z navadnimi drugimi društvi in jo po mili volji ovira pri njenem delovanju (kot n. pr. da morajo duhovniki za izvrševanje svojega poklica imeti celo »obrotno« dovoljenje).

Ločitev Cerkve od države

V veliki večini modernih držav imajo ločitev Cerkve od države. To pomeni, da se

država ne zanima za Cerkev, katera more izvrševati svoje poslanstvo neovirano v okviru državnih zakonov. To je sicer lepo povedano, vendar pa daje »ločitev Cerkve od države« velike prednosti prav državi, ki more na ta način močno posegati v življenje Cerkve in si jo podrediti.

Dejansko je ugotovljeno, da je »ločitev Cerkve od države« danes v različnih državah zelo različna. Ponekod (v državah zapadne demokracije) uživa kat. Cerkev resnično svobodo ter uživa celo podporo države na osnovi demokratičnih načel enakopravnosti (državna podpora katoliškega šolstva). So pa zopet druge države (komunistične), ki to ločitev zlorabljajo in tako na »zakonit« način nadzorujejo, ovirajo in usuznjujejo versko življenje. Pravtako pa so še države, ki dajejo Cerkvi privilegiran položaj in zopet druge, kjer katoliška Cerkev vobče ni priznana.

Versko mešane države

Zlasti v državah, v katerih je več veroizpovedi, je lahko ta ločitev najugodnejša rešitev, ako pri tem država priznava verskim ustanovam gotove predprave, ki so v nujni zvezi s poslanstvom verskih organizacij. Tako je na primer v Združenih državah Amerike vsaki verski skupnosti zagotovljena popolna svoboda delovanja in ni še bilo slišati, da bi bili kakemu katoliškemu škofu zabranili stike z Vatikanom. Iste pravice uživajo tudi druge veroizpovedi.

Odnosi med Cerkvijo in državo urejajo danes v največ slučajih posebna diplomatska zastopstva, katere ima Vatikan v raznih državah in tudi države v Vatikanu. Ta zastopstva uživajo mednarodno diplomatsko zaščito.

Čudovita moč otroka

Znameniti filmski igralec Charlie Chaplin je oče deseterih otrok. Moč, ki zna zabavati milijone ljudi današnjega modernega kova, je šel preko vseh modernih zmot in zablod ter je najbolj srečen, kadar je v krogu svoje številne družine. Njegovo veselje pa je podvojeno, ker so vsi njegovi otroci izredno lepi, čvrsti in dobri. Čeprav mu je že nad 70 let in je že pravi stari oče, ga prav nič ne skrbi bodočnost otrok, saj mu je žena še mlada in njegova zapuščina nikakor ne bo majhna.

Pa še nekaj je, kar črpa veliki Chaplin iz svoje družine. On, ki je v svoje filme vnesel toliko pretresljivega in človeškega, hoče še nadalje živeti v svojem potomstvu. To je velik dokaz njegovega genija in njegove ponižnosti in njegova starost mu je le rahel klcik k še večji naravnosti. Tako so mu otroci tista sila, ki ga pomlajuje in

ga usposablja za dela umetniškega ustvarjanja.

Tudi francoska pisateljica Francoise Sagan, ki se je odlikovala po svoji opolzkosti in je bila na listi najbolj zoprnih pisateljev, je zaživela povsem novo življenje, ko je postala mati. Čeprav še vedno piše, so njeni članki čisto drugačni. Doslej je bilo v njenih spisih polno senzacionalnosti in reklame, posmeha in sarkazma; v izrazih je bila skrajno drzna in nikomur ni prizanesla.

Materinstvo pa je njeno življenje povsem preusmerilo. Njen otrok jo je naučil človeka ljubiti, mu zaupati in vanj verovati. Saj je njen otrok prav tak človek kot nešteto drugih in vendar vreden cene njegove lastnega življenja. Ono je borno človeče, ki se smeje in joka, a ob tem zna do neskončnosti osrečiti. Šele kot mati je pri-

Iz filmskega sveta

»JEZUS — JUD«, — KRISTUS V FILMU

Danci imajo filmskega režiserja, na katerega so lahko ponosni. To je Carl Theodor Dreyer, ki uživa svetovni ugled in je star 73 let. V svojem življenju je ustvaril samo trinajst filmov, med katerimi so največji »Jean d'Arc«, »Dies irae« in »Order«, za katerega je dobil leta 1955 v Benetkah odlikovanje »zlatega leva«.

S filmom o Kristusovem življenju hoče ta veliki režiser zaključiti svoje umetniško delo na polju filma. Kot je sam izjavil, nosi v srcu idejo o takem filmu že petnajst let. Film bo nosil naslov »Jezus Jud« in ga bodo začeli snemati prihodnjo pomlad v Sveti deželi. Tako smemo upravičeno upati, da bomo dobili s tem filmom zares dovršeno filmsko delo o Kristusovem življenju, kar jamči že ime in sloves filmskega režiserja, pred katerim je morala tudi najdrznejša kritika spoštljivo kloniti glavo.

KRIZA V HOLLYWOODU

Ameriški film ni v krizi samo zaradi bega igralcev v Evropo, marveč tudi iz ekonomskih razlogov. Močna evropska konkurenca je ameriškega filmu zadala hude udarce in zato mora ameriška filmska industrija iskati nove trge za svoje filme. Kakor je povedal predsednik Udruženja ameriške filmske industrije Eric Johnson, bo treba najprej doseči, da bodo odpravljene ali vsaj omiljene carinski uvozne predpisi za tuje filme, ki so dosedaj bili visoko ocarinjeni, kar je povzročilo, da je le malo držav izvažalo v ZDA svoje filme. Razume se pa, da je zato tudi mnogo manj držav naročalo ameriške filme. To velja posebno za države skupnega evropskega trga. Nadalje se bo pa morala ameriška filmska industrija potruditi, da si bo osvojila trge 77 manj razvitih dežel, ki že do sedaj dosega 10 odstotkov svetovnega filmskega konsuma.

NOVA »ZVEZDA« VZHAJA

Mlada Grkinja Melina Mercouri je zaslodela kot posebnost v filmskem svetu. K temu ji je pripomogel film »V nedeljo nikar«. Filmska kritika ji pripisuje izredno prikupnost in temperamentnost. Med njo in režiserjem imenovanega filma Jules Dassinom je baje prišlo do tesnega prijateljstva, a do poroke najbrž ne bo prišlo, ker je Jules Dassin že poročen. V civilni zakon pa Melina Mercouri, ki je pravoslavne vere, noče privoliti češ: »Nikakor nočem Kristusa žaliti s civilnim zakonom«.

IVO ANDRIČ V TELEVIZIJI

V Jugoslaviji so že izdelali film o življenju pisatelja Iva Andriča, ki je prejel Nobelovo nagrado za literaturo. Ta film še ni končan in so doslej prikazali odlomke iz Andričevega življenja v Banji Luki in v Dolacu v Bosni. Avstrijska televizija je že prinašala ta film v svojem rednem programu.

Šla priznana pisateljica do tega odkritja.

Otrok, neznatna, nebogljen stvar, more ustvarjati čudeže in spreobrniti tudi najbolj zakrknjenega in mračnega človeka. Pravi, da more otrokov smehljaj ali jok tudi zločinca narediti plemenitega.

Zares — čudovita je moč otroka.

M. van der Meersch:

13

Delo sem dobil!

(»Ribič« — iz življenja katoliške delavske mladine)

Drugi so vpili:

»To so farške neumnostil«

Spet sem ugotovil, da so se stari socialisti čisto zakrknili v svoj antiklerikalizem. Ti so namreč najbolj ugovarjali. Pač pa so me podpirali nekateri komunisti. Pri njih človek prej kaj doseže, kajti ohranili so si vsaj nekaj naravne poštenosti in so začuda požrtvovalni. Žal pa je pri komunizmu največji zločin to, da je toliko svojih privržencev zapeljal v materializem. A seveda, če bi se kristjani najprej ne bili klanjali materializmu, bi tudi komunistom pšenica zdaj ne cvetela tako lepo.

Ugovarjal sem tudi splošnemu povišanju mezd ter priporočal družinske dolžade...

»Ne!« so odgovarjali. »Doklade naj pridejo kasneje.«

Tudi gesla »Mati v družini« niso sprejeli.

»To so farške zvijače in fabrikantska gesla, da bi imeli veliko delavcev za malo denarja. Otroke na svet pripravljati se pravi, dajati jim krmo za kanone.«

Ženske so še dodajale:

»Žena je možu enakopravna. Ima pravico do svobode in dela kakor on!«

Teh pet ali šest delegat — vse so bile komunistke — je po svojih oddelkih zelo močno delalo za stavko. Očitno je bilo: ideal teh ljudi je ruski sistem — enakopravnost obeh spolov, stanovanjske kasarne, tovarna, restavracija, bolnišnica, hiralnica, kratka popoln kolektivizem!

Obmolkniti sem moral.

Vkljub temu sem sklenil, da bom sprožil vprašanje glede maše. Ko so obravnavali koncertni program za nedeljo popoldne, sem vstal z mize, na kateri sem sedel, in rekel:

»Ker že govorimo o nedelji, krščanski strokovničarji in žosisti zahtevamo svobodo, da bomo zjutraj lahko šli k maši.«

Spet so socialisti začeli jezicati:

»Ne potrebujemo nobene maše! Zapri svoj kljun! Od tvojega govorjenja se nam bo še dvigati začelo.«

Jaz pa sem jim ugovarjal, ker sem videl, da me podpira nekaj odkritih ljudi, ki so nanje vplivale moje besede.

»Tako! Ali je taka svoboda? Bolj ste fašistični ko fašisti! Vi ste nestrpnosti! Zahtevam za vse svobodo mišljenja!«

Behagle, Holmer in še nekaj drugih izmed komunistovske klike je nato reklo:

»Res je, te misli je treba upoštevati. Mardyck ima prav!«

Nazadnje je Beck patetično oznanil:

»Tovariš Mardyck! Pokazati ti hočemo, da nismo fašisti in da tudi farjev ne žremo, da so zlagane vse zgodbe o nunah in pravljice o razparanih župnikih na Španskem, ter da spoštujemo vero vsakogar. Jutri, 10 minut pred sedmo, bodo tovarniška vrata odprta vsem, ki hočejo k maši. Rekel sem.«

Tako se je končal veliki svet naših delegatov. Odšli smo iz dvorane. Beck je s sedmorico ali osmerico skupinskih vodij odšel na socialistično strokovno zvezo oddat zvezke z našimi končnimi zahtevami. Medtem pa so se na trobento vsi zbrali na dvorišču, kjer je Dubosc razglasil:

»Na predlog tovariša Mardycka bodo jutri deset minut pred sedmo tovarniška vrata odprta vsem, ki bi radi šli k maši...«

Tudi ta večer sem bil na straži. Ženske so neovirano odhajale kakor prejšnji večer. Ko se je zmrčilo, se je pridružilo še nekaj moških, zlasti Belgijcev. V Belgiji se jim ni bilo treba bati nikakega ustrahovanja, nikakih pobitih šip, nikakih »fuj« ključev in tudi ne s katranom pomazanih vrat. Skrivaj so mi prišepetavali:

»Mardyck, izpusti nas. Otroke imamo doma; moramo domov, sicer jih bo lakote konec.«

Počakal sem ugodnega trenutka in nekoliko odprl mala vrata:

»Izginite!«

S kolesom na rami so smuknili ven, malo stran od tovarne zasedli kolo in izginili proti Belgiji.

Istočasno so na dvorišču ob harmoniki plesali. Nekaj drobcev te godbe je udarilo sem do mene:

»Tout va très bien, Madame la marquise, tout va très bien, tout va très bien...«

Vsa stavka se je razvijala po tem napevu: »Vse gre kakor namazano.« Ta napev se je zares prilegal.

Peto poglavje
SAM V BOJU

Glede maše se mi je obetala velika polomija. Moji tovariši so poskušali ljudi pridobiti za mašo. A vladal je že pravi teror. Večini maša ni bila nič mar. In sicer ravno v tej tovarni, ki si vanjo mogel biti sprejet zgolj po priporočilu desničarskih strank! Deset minut pred sedmo je čakalo celih šest moških: mojih pet zaupnikov in jaz. Kaj pa šele potem v cerkvi! Ko sem vstal s svojega sedeža in šel k obhajilu, sem bil čisto sam. (D dalje)

Šoferski kotic

Kako zaviramo

O pravilnem zaviranju pišejo vsi avtomobilski priročniki in učbeniki za voznike izpite. Toda kljub temu slišimo na cestah cviljenje gum in lahko opazujemo nekatere voznike, ki se ponašajo z ostrim zaviranjem pred križišči in podobno.

Pomnimo: nepravilno zaviranje uničuje zavore in pnevmatiko.

Zaviramo z zavorami in z motorjem!

Preudarnega voznika spoznamo med drugim tudi po pravilnem zaviranju!

Denar mečemo skozi okno avtomobila tudi tedaj, kadar vozimo proti križišču naglo in nato silovito zaviramo. Tako ravna slab voznik. Čeprav že vnaprej vidi, da bo moral pred križiščem vozilo ustaviti, vseeno pritiska na plin, tik pred križiščem pa s truščem in cviljenjem ustavi svojo »raketo«. Tako troši gorivo, ker po nepotrebnem hitro vozi in odzame avtomobilu s tem, da ostro zavira, energijo, ki jo je vozilo prej s hitro vožnjo nabralo in jo akumuliralo v obliki vztrajnosti. Hkrati pretirano obrablja obloge na zavornih čeljustih in obrablja gume!

Preudaren voznik že daleč pred križiščem odzame plin, avtomobil teče z zmerno hitrostjo in troši prav malo goriva, poleg tega pa lahko voznik pred križiščem normalno zavira.

Blokiranje zavor

Najbolj mikaven posel za slabega voznika — zavore zacvilijo, gume pojejo, črna sled na asfaltu in vozilo stoji! Pešci se zvedavo ozirajo po vozniku, ki dela na cesti tako »ekshibicijo«, voznik pa se kot mlad pav šopiri za volanom.

Zaviranje na mokri cesti

Na mokri cesti in če je ta še mastna in zlizana, zavirajmo skrajno previdno! V nobenem primeru ne blokirajmo zavor. Previdnost sama nam na spolzki cesti narekuje vožnjo z zmerno hitrostjo, ali celo počasno vožnjo, pri nagli vožnji pa je ostro zaviranje prav usodno. Zavore blokirajo, kolesa se ne vrte, ker nimajo na gladki cesti opore, vozilo kar po svoje drsi in nimamo prav nobene možnosti, da bi ga obvladali. Vozilo se postavi počez ali celo zavrti za pol obrata in le srečno naključje lahko prepreči težko nesrečo.

Najnevarnejša je poledica na cesti. Tedaj pretaknemo v nižjo hitrost, zavirajmo skrajno nalahko, najbolje pa s pretikanjem v še nižjo hitrost. Nadvse previdno vozimo po zaledenem klancu navzdol!

Podobno kot na mokri cesti drsi avtomobil tudi na cesti, posuti z drobnim peskom. Blokirana kolesa na pesku drse in vozilo zanaša desno ali levo in kaj rado zadene z zadnjim blatnikom v obcestni kamen ali zdrsi v obcestni jarek.

Kadar začne zaradi blokiranih zavor vozilo »plavati«, zavoro takoj popustimo, da

GROZDJE — ZDRAVILNO SADJE

Ko je Noe dospel po vesoljnem potopu s svojo ladjo na goro Ararat v Armenijo in spustil na zemljo svojega kozlička, se je ta najedel nekega divjega zelenja, ki je tam rastle. Žival se je nato vrnila h gospodarju v tako opojnem stanju, da je z rogov napadala potem druge živali, ki so bile okoli nje, in uganjala še druge nenavadne stvari. Na ta način je Noe spoznal trto in jo začel gojiti. Tako pripoveduje Sveto pismo.

Arheologi so na osnovi izkopanin ugotovili, da je trta obstajala v Evropi še pred naselitvijo arijskih narodov. Semiti so jo ponesli iz Francije in Švice v Grčijo, od tu pa se je razširila tudi po Italiji.

Grki so zelo napredovali v industriji vina, saj so vina iz Lezba, Smirne in Lamp-saka slovela daleč naokoli.

Tudi Galci so se v času svojega vladanja v Rimu naučili gojiti trto in izdelovati vino. Njim tudi pripisujejo iznajdbo sodov, ki so pripomogli k lažjemu prevažanju vina iz kraja v kraj.

Imamo namizno grozdje in grozdje, namenjeno izdelovanju vina.

Že stari zdravniki so uporabljali grozdje v zdravstvene namene. Z njihovim sokom so pomagali bolnikom z visoko vročino, služilo je pri angini, odžejanju, pomanjkanju teka itd. Grozdje, posušeno na soncu je služilo predvsem pri raznih pljučnih boleznih, boleznih obisti, mehurja in želodca. Tudi trtni listi so imeli svojo vlogo pri raznih kožnih boleznih. Voda, ki je kapljala s pomlad iz trtnih listov, je služila pri očesnih boleznih.

V svežem grozdju se nahaja: 81,13 odst. vode, 15,91 odst. ogljikovih hidratov, 1,39 odst. maščob, 1,14 odst. albumina, 0,43 odst. soli. Temu je treba dodati še »enocianino«, barvilo pri rdečem in črnem grozdju, ki služi kot odvajalno sredstvo, medtem ko je rumeno grozdje obarvano z rumenokastozelenim pigmentom, imenovanim »enoflavina«.

Kar zadeva vitamine, moramo omeniti, da 100 gramov svežega grozdja vsebuje: 80 odst. vitamina A, 0,5 miligr. vitamina B1, 0,03 miligr. vitamina B2 in 4 miligr. vitamina C. Količina vitamina C se suče od najmanj 1 miligrama do največ 4 miligrame oziroma na kraj, kjer grozdje uspeva.

se kolesa vrte in vozilo »ujame«, potem zopet previdno zaviramo, toda ne več s tolikšno silo.

Na kakšnem cestišču boljše zaviramo

Na vsaki cesti zavore ne zavirajo enako učinkovito. Važna je kakovost tal. Na dobri peščeni cesti, če je suha, zaviramo mnogo bolj učinkovito, kot na zlizani asfaltni cesti. Z granitnimi kockami tlakovana cesta je dobra za vožnjo in varno zaviranje tudi če je mokra.

Torej je za učinkovito zaviranje važno stanje in kakovost ceste.

sama obračala in skoraj vselej tudi sama zadela, med kateri dve še ne osuti vrsti je treba zastaviti.

Blaž kljub temu ni bil nič kaj prave volje. Sklanjal se je nizko med ročici. Truden je bil in kolesce mu je cvililo. Skoraj sram ga je hotelo biti ljudi po njivah naokrog, saj jim je kolesce glasno pripovedovalo, da mu je gospodar komaj za dober palec široko os pozabil namazati. Najbolj nerodno mu je bilo, ker je njegovo vne-marnost slišal tudi Bajtnikov Janez, ki je v bregovitem Lazu z motiko osipal tistih nekaj grobov krompirja, ki ga je bila njegova mati, stara Bajtnica, prav na cvetno soboto s kopuljo vsadila.

Kobila je dvignila glavo in hotela obstati. Komaj seženj pred njo je zletela iz razoroka vrana. »Hi!« je pognal Cvetek. »Krrra, krrra,« je zakročila vrana nad njivo in odletela proti Pokrovcu. Črna, rahla prst pa se je zamolklo hrsteč kar naprej zgrinjala k temnozelenim vrstam krompirja.

Minca je znova naplela polno roko pleva in ga vrgla čez krajno srdo na ozko mejo. Le malo je manjkalo, da ni zadela bosih nog tete Jere, ki je prav po tistem prišla od hrbtni strani. Hotela je malo prisluhnuti pogovoru deklet, pa se ji ni obneslo. Še vedno je rada poskrbela za hčere svojega brata, čeprav je že tudi najmlajša odrasla in niso mame skoraj nikoli več pogrešale. Da bi dekleta njene namere ne

Poleg omenjenih snovi se nahajajo v grozdju še: fosfor, kalcij, magnezij, železo, tanin in druge mineralne snovi.

Da bi poudarili vrednost, ki jo ima grozdje v prehrani, so znanstveniki primerjali sok grozdja z ženskim mlekom in dobili sledeče podatke:

Voda	75—83%	86—88%
Sladkorji	12—20%	10—12%
Proteini	1,2%	1,5%
Maščobe	—	10—12%
Soli	1,5%	0,4%

Iz tega so prišli do sklepa, da je sok iz grozdja neke vrste rastlinsko mleko, katerega sestava ima največjo podobnost z ženskim mlekom. Pripomniti pa je treba, da ta sok ne vsebuje maščob in da so proteini, ki se nahajajo v grozdju, po naravi različni od tistih, ki se nahajajo v mleku.

Grozdje ima večjo prehrabeno vrednost od vsega ostalega sadja, ker vsebuje posebno ogljikove hidrate, ki so velike važnosti v prehrani.

Ako vzamemo v poštev energijo, ki jo daje 100 gramov svežega grozdja, ugotovimo, da se ta suče okoli 90-91 kalorij, medtem ko 100 gramov suhega grozdja daje 298 kalorij.

Zaradi glukoze, ki prehaja naravnost v kri, je grozdje priporočljivo športnikom, osebam, ki opravljajo težka dela, osebam, potrebnim, da se okrepijo, sploh vsem, ki potrebujejo mnogo kalorij. Zaradi vode in soli, ki ju grozdje vsebuje, povzroča to sadje lažje izločanje vode ter dene dobro obistim in želodcu.

Zaradi obilnosti vode in sladkorja ter pomanjkanja proteina in maščob, je grozdje prehrana, s katero je mogoče, vsaj delno, nadomestiti meso pri osebah, ki so že v letih. Na ta način bo delovanje jeter olajšano, prav tako se bo tudi zmanjšal krvni pritisk.

Celuloza in druge snovi, ki so v grozdju povečajo delovanje čreves, tako da služi tudi kot odvajalno sredstvo z ozirom na količino zaužitega grozdja. Treba pa ga je jesti počasi in dobro prežvečati.

Tistim, ki bi se radi zdravili z grozdom, zdravniki svetujejo, da začnejo z uživanjem 1 kg grozdja na dan: zjutraj eno tretjino, popoldne eno tretjino in zvečer eno tretjino. To količino lahko polagoma povečamo na 2 kg dnevno. Bolje je, da jemo grozdje na mestu, kjer raste kot pa kupljeno, ako moremo. Po zaužitem grozdju si je treba zobe očistiti z alkalno raztopino.

Zelo dobre uspehe daje grozdje danes pri sledečih boleznih: skorbutu, boleznih obisti, jeter, črevesja ter pri kožnih boleznih.

Zjutraj je priporočljivo jesti rumeno grozdje, ki je bolj vitaminizirano, popoldne in zvečer pa črno grozdje, ki pomaga prebavi s svojimi fermenti.

Grozdje, zaužito v jesenskem času, je zelo zdravo, ker z obilico soli in vitaminov, ki jih to sadje vsebuje, si telo napravi nekako zalogo, iz katere bo polagoma črpalo v zimskem času, ko bo vitaminov primanjkovalo.

opazile, je hitro začela mlavati Minco:

»Kakor vidim, Minca, si hudo naveličana pletve.«

»Kdo bi je ne bil!«

»Téle pšenice smo res vse že čez glavo site,« je skušala Cilka pomiriti nejevoljo mlajše sestre.

»Naše njive so vse tako zapleveljene, kakor bi bil kdo nalašč sejal plevel nanje,« so zaskrbele Rozalko še druge pletve, ki se bodo vrstile iz tedna v teden prav do jeseni.

»V mojih mladih letih so nam pravili,« je vedela povedati teta, »da v zelenem žitu plevel cvete, kjer so dekleta pri hiši pa nagelj na ganku slabo raste.«

»Spomladi šele sem posadila svoje nagelje, pa mi dobro odganjajo,« se je pohvalila Minca.

»Moj veliki ima letos čez sto cvetov nastavljenih,« se je Rozalka živo nasmehnila teti Jeri.

»Polno imam skrbi z gospodinjstvom, se ne utegnem ukvarjati še z rožami,« se je kakor opravičila Cilka in vrgla z obema rokama hkrati za pol kupa pleva izpred sebe na mejo.

S hriba v hrib sta se vsak s svoje smreke skušala drozg in kos, kdo bo lepše zapel svoji valeči družici.

»Eee, eha!« je ustavil Cvetek kobilo poleg zgornjih žensk, da vsaj nekaj besedi privoščiti Jeri; ta se je bila poročila več ko deset let pred njim k Viševniku in je

Gospodarske vesti

Od 1. do 5. septembra je bil v Frankfurtu v Zvezni republiki Nemčije 29. mednarodni jesenski sejem. Sejem je obiskalo skupaj 184.000 interesentov iz 68 držav. Na sejmu je razstavljalo svoje proizvode 2.472 zahodnonemških in 28 inozemskih firm. Doseženi zaključki so bili dokaj zadovoljivi, čeprav so morda nekateri razstavljavci pričakovali morda še večje uspehe. Posebna značilnost letošnjega frankfurtskega jesenskega sejma je, da je na njem prevladovala stabilnost cen. Le v pohišveni trgovini je bilo opaziti rahlo zvišanje cen.

V prvih osmih mesecih letos je Italija izvozila skupaj 118.300 kilogramov svile, medtem ko jo je lani v istem razdobju izvozila 128.500 kilogramov. V letošnjem avgustu pa je dosegel italijanski izvoz svile 11.300 kilogramov proti 13.400 kilogramov v avgustu lani. Nad polovico celotne, v avgustu letos izdelane količine svile je Italija izvozila v Združene države Amerike (7500 kilogramov), v Francijo 200 kilogramov, v Zahodno Nemčijo pa 500 kilogramov, medtem ko so bile v druge države izvožene manjše količine svile.

Po poročilih sovjetskega tiska nakopljajo sedaj v sovjetskih premogovnikih dnevno 1.685.000 ton premoga. Zanimivo je, da prevladuje v Sovjetski zvezi izrazito močno pridobivanje premoga v dnevnem kopu in je bilo v prvih šestih mesecih letos nakopanih že 21,7 odstotka celotne sovjetske proizvodnje premoga v dnevnem kopu. V prvih treh letih tekočega sedmega plana za razvoj sovjetskega gospodarstva bodo sovjetski premogovniki dali okoli 14 milijonov ton premoga nad količinami, predvidenimi s planom.

Za prihodnje leto napovedujejo ameriške tobačne tovarne cigarete, ki se bodo prižigale z drgnjenjem ob hrapavo plošev, torej kot vžigalice, tovarne igrače pa punčke, ki bodo pile mleko in med jokom točile solze.

Po novem švedskem postopku konzervirano mleko ostane tudi izven hladilnika užitno do štirih tednov. S paro ga segrejejo na 140 stopinj Celzijja, potem ga takoj ohladijo v brezračni celici. Nagla sprememba uniči glivice, ki povzročajo kisanje.

Mednarodna razstava kozmetičnih pripomočkov in drugih drogerijskih preparatov, ki so jo priredili v Hamburgu na skupni površini 2,5 ha in ki na njej sodeluje okoli 400 tovarn in laboratorijev te stroke, se je začela s proslavo petintridesetega »rojstnega dne« rdečila za ustnice, ki ne pušča sledov.

Po izjavi sovjetskega ministra za geologijo in rudna bogastva izvajajo sedaj sovjetski strokovnjaki geološko preizkavo z namenom, da bi odkrili nova rudna bogastva v več kot 20 državah v razvoju.

Pod pobočjem Kukube, kakih 60 kilometrov severovzhodno od Tokia, nameravajo Japonci zgraditi teren za preizkušanje avtomobilov. Avtodrom, ki bo stal 2,5 milijona dolarjev, bo po velikosti prvi na azijski celine in peti na svetu. Med več betonskimi cestami bo tudi ena v obliki elipse, na kateri bodo avtomobili smeli razviti hitrost 250 kilometrov na uro. Ob cestah bodo laboratoriji za razne tehnične preglede. Vse skupaj naj bi bilo zgrajeno do leta 1965.

Docent Kinšakov na univerzi v Samarkandu je izdelal kovčku podobno, deset kilogramov težko napravo, ki destilira nekaj manj kot liter morske ali druge, sicer neuporabne vode na uro. Ker naprava izkorišča energijo sončnih žarkov, je na njej mogoče pripraviti kosilo za tri ljudi.

že pred vojsko dobila mlado k hiši in sedla na dober preužitek. Bila je tudi srečna kakor redkokje. Vsi štirje sinovi so se ji vrnili zdravi z vojske. Le Lojzu, najmlajšemu, so bili zavoljo ozeblin porezali prste na nogah, da sedaj ne hodi lahko navkreber, nesti pa v breg kar skoraj nič ne more. Kakor bi bil Bog pod lastno dlan skril pred nesrečo to Jero. Je pa njega, Cvetka, zato bolj prizadelo. Oba sinova. Blaža in Andreja, je koj prvo leto zgubil. Pritaknila se mu je skoraj zaviljiva misel. Saj je ni maral. Toliko ga je pa le zmotila, da kar koj ni vedel nič pravega reči. Jera ga je prehitela: »Blaž! Preplitvo orješ in prav nič plevla ne udušiš. Se ti nič ne smilijo dekleta? Pogledaj, kako trpé!«

»Bi bilo bolj prav, da bi se jaz njim smilil. Vsaj kateri izmed obeh odraslih.«

Cilka je sklonila glavo, izpulila z golo roko tršat osat in ga nalašč vrgla teti na boso nogo. Jera je razumela in skušala speljati pogovor drugam:

»Najel bi, Blaž.«

»Koga pa? Kdo pa mara danes v dnino? Kar le količjak utegne, je na Pokljuki v lesu. Kakor listja mora biti tam gori raztrošenega denarja, ko se jim prav nič ne smili in ga tako lahkomišelnost razmetava. Ne pomislijo pa prav nič ne, kako ga utegne še manjkati, kadar se časi preobrnejo. Sedaj se pa iz same presitosti nekaterim še ženiti ne ljubi.«

(Nadaljevanje na str. 7)

JANEZ JALEN:

CVETKOVA Cilka

Z G O D B A

Plevice

V živem zelenju mladega žita so se pozibavale na Ravnih njivah ob cerkvi Najdenja svetega križa na Koprivniku v Bohinju tri rdeče, od zadaj zavezane rute, kakor bi žarelo v poznem soncu troje prezgodaj razcvetelih, nenavadno velikih makovih cvetov. Cvetkove tri dekleta, Cilka, Rozalka in Minca so plele pšenico. Visokorasli, zelenkastordečkasti dršeni in rumenkljato samojedo, ovijajoči se slak in smolnato trico, popje nastavljaajoči kokolj in drobnolisto grščico, odganjajoči mak in plavico, po tleh se plazeči modri jétičnik in že od zgodnje pomladi cvetoče mačhe, pšnico in ves drugi nizki plevel so rvale kar z rokami. Bodeči osat so izpodrezavale z zarjavelimi, za drugo ne več rabnimi noži. Širokolisto šavje pa so izkopavale s kopuljami. Boleči sovražniki, tanki prameni vrhnje kože, so se vsem trem že več dni vihali izza nohtov na prstih, najbolj Minci, ki je šele o veliki noči končala ponavljalno šolo.

Na isti njivi tik pšenice je osipal Cvetek ozek kos zgodnjega krompirja. Vodil mu ni nihče. Težka, lisčjerdečkasta kobila, s svetlo grivo in repom, obrzdana na en sam voj, je bila tako privajena delu, da je na ozarah

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Ksaver Meško:

Moderen vrabčič

Iz rodu vrabčičev je bil. Pa vendar nekoliko drugačen kot drugi vrabčiči. Stvarnik je že vedel, zakaj ga je zaznamoval: odločil ga je pač za nenavadne, velike reči. Rep je imel precej daljši kot vsi sorodniki in sorodnice. Še daljši je imel kljun. Čisto slabotna pa so bila krilca.

Vse to je imelo svoj globlji, zelo utemeljeni vzrok in pomen.

Ze v gnezdu je izmed vseh bratcev in sestic kričal najhujše. Ko se je iz gnezda speljal, je postal kričavec po poklicu. Kako se pri tem ne bi bil razvil kljun do nenavadne velikosti! Z repkom, ko mu je začel poganjati, je odločno in brezobzirno odrival bratce in sestice, kadar sta stara prinesla kako gosenco ali zrno. Prvi je hlastnil on; pogoltnil bi lahko še očeta, tako je vsakokrat zajajal.

Penutnice pa je imel tako slabotne, ker je bil lenuh že izza rojstva. Letal je nerad, le z jezo se je naučil za silo te umetnosti. Prestarokopitno se mu je zdelo to. Saj bi se tako nič ne razločeval od drugih vrabčičev. Ko je nekoliko odrasel, se je ves božji dan po dvorišču sprehajal, kričal, norce bril iz kokošk, gosk in rac in vsega sveta. Skoraj nikoli ni odletel z dvorišča.

Pač so ga prebivalci dvorišča spočetka gledali po strani. Res je kaka putka, ko ji je izpred kljuna pobral zrno, v prvem navalu jeze kavnila po njem. A se je spretno izognil ostremu kljunu, se zadržal na vse grlo, da je putki to noro kričanje za prazen nič bilo kar neprijetno. Živel je večinoma na tuje stroške; vedno se je prismolil, če so dobile od gospodinje svoj vsakdanji delež kokoši, race in gosi. Navrh se jim je še smejal, kako so neumne, da ga tako dobro gostijo. Prav tako se je posmehoval svoji zlahti, drugim vrabčičem: „Letajo z dvorišča na dvorišče, s ceste na cesto, da si tako dobe kako zrnca za kosilo. Prav kakor so delali dedje in pradedje pred leti in leti. Nikakega napredka, nikake modernosti!... Ne, jaz ne maram delati tako. Treba je vendar nekoliko napredovati, modernizirati se. Jaz ostane lep tu na dvorišču in bom živel brez truda in dela. Naj skrbe drugi, nižji in neumnejši zame.“

Res je vprašala kdaj kaka gos: „Kdo pa je to kričavo otroče?“ Čudila se je pač temu vsiljivemu bitju. Racman in gosak, ki sta bila največja modrijana na dvorišču, sta čoveda tudi opazila čudnega junaka. Racman je gagavo vprašal gosaka: „Boter, kaj pa ta kričavi črvček tamle, ki se vedno sili in je z nami, kakor bi bil tu doma?“ Gosak je premišljeval, zvišal vtiki vrat, da bi se bolj ogledal vsiljivca, pa je naposled razsodil: „Ej, stric, moderen vrabčič je.“ Hitro se je raznesla beseda gosaka po vsem dvorišču: „Moderen vrabčič.“

Od tedaj ga še putke niso več kljuvale. Če jim je tudi prav izpred kljuna kradel pičo, so s tihim pomilovanjem mislili: „Moderen vrabčič je — siromak!“ Pa so mu prizanesle, pri miru ga pustile. Race so

gagale mirno mimo njega. Še izognile so se mu, smilil se jim je, češ: »Moderen vrabčič je — sirotej!«

Racman in gosak ga niti več videla nista na dvorišču. Če se je kdaj že preveč grdo drl in uganjal že prehude neumnosti, sta rajši zavila kam za ogel hiše ali za skedenj, češ: „Ne more za to, da tako uganja — moderen vrabčič je, usmiljenja vreden.“

Vrabčič pa si je domišljal in se košatil: „Glej, glej, kako slaven sem postal po svoji modernosti! Kakšna sreča, da sem zapustil izvožene kolovoze in stopil na nova pota. Vse me spoštuje in časti. Vsi se mi spoštljivo ognejo. Vedo pač, da nisem kakor drugi vrabčiči.“

Pa je v svoji domišljavosti in prevzetnosti uganjal še hujše norije. Loteval se je vsakogar, zaganjal se v vsakega, ki mu je bil napoti ali ne.

A ker so vsi mislili, da je nesrečno bitje, ne pri prav zdravi pameti, so vsi potrpežljivo z njim.

Sreča je bila, da kmet ni imel ne psa ne mačke. Pri teh morda vsa ta kričava, baha in zaletava modernost ne bi našla takega upoštevanja, razumevanja in usmiljenja.

Prigodilo se je pa, da se je pripeljal v obisk kmetov brat. Z njim je prišel pes Pazi, velik kosmatinec.

Kmet, kmetica in brat gost so sedli v senco jablane pred hišo in pili jabolčnik. Pazi pa se je razgledoval po dvorišču, novo in neznano mu je še bilo.

Moderne vrabčiča je prihod tega tuje ga kosmatinca hudo razdražil. Še bolj ga je jezilo, da je pes mogočno in samoza-

ZA NASE MALE:

KSENIJA PRUNKOVA:

Pravljica o lončku

(Nadaljevanje in konec)

»In še celo počen lonček!« se je zlobno zasmejala kozica.

Lonček pa je bil ves prestrašen. Začutil je, da mu sega tenka, za las tenka razpoklina od gornjega do doljnega roba, in tako čudno lahko in plehko mu je prihajalo. Skozi razpoklino mu je uhajala smetana, prav potihlo in počasi. »Če je to moja duša,« si je mislil lonček, »potem bom kmalu brez duše in bom moral umreti kakor babica.« Ko je pa prišla mimo kuharica, je zapazila, da lonček pušča. Hitro je precečila smetano drugam in je zajavkala:

»Jo, nov lonček, pa počen! Brž mora k piskrovezu, da bo še za rabo. Škoda bi ga bilo, ko je drugače tako lep!«

Tako je lonček romal h piskrovezu, in se mu je dobro zdelo, da je lep, in zato se je široko smejal in je mežikal soncu, ko ga je piskrovez vezal. Ko je bilo delo gotovo, se je lonček zresnil in se je držal imenitno: »Lep sem in nov in železen oklep imam. Zda nisem več počen lonček, kakor je rekla stara kozica, ampak sem vitez; mlad,

vestno, prav kakor bi bil doma, postopal po dvorišču, si ogledoval zdaj kure, zdaj race in gosi v mlaki, zdaj svinje, ki so se, prav vroče je namreč bilo, kalužale v blatu ob mlaki, in gledal prav nespoštljivo tudi njega modernega vrabčiča. Pa se je postavil pred Pazi, na široko raztegnil dolgi kljun in se zadržal: „Pes! Pes!“

Pazi se je začudil. Bil je pa že precej star in dobrega srca. Pa ni mogel razumeti, kaj ta majčkana stvarca tako kriči nanj, ko ji vendar nič ni storil.

Dobrohotno je pomigal z repom, kakor bi hotel reči: „Veš kaj, ti mali, bodiva si prijatelja.“

A vrabčiča, ki ga je ta zaupna prijaznost neznanega psa v njegovem ponosu in njegovi domišljavosti le dražila in žalila, je kričal še bolj divje: „Pes! Pes!“

Paziju je postajalo to kričanje neprijetno. „Hav, hav!“ je zalajal, da bi ostražil in pregnal sitno živalco.

A vrabčič še glasneje: „Pes! Pes!“

Pazi se je lotevala jeza. Zarenčal je, dvignil šapo.

A vrabčič se ni umaknil, ni utihnil. „Dotakniti se me ne bo upal,“ si je mislil. Razvadilo ga je in ga napolnilo z veliko domišljavostjo, ker so mu vsi na dvorišču prizanašali.

Nasršil je perje, privzdignil rep, kričal, da bi se ga marsikdo morda res zbal.

A Pazi se ga ni. Z vso široko šapo je lopnil po kričavem pritlikavcu.

„Civ!“ je jeknilo, komaj slišno. Pa je bilo vse tiho in mirno...

Pazi se je počasi obrnil, šel proti hiši in tam mirno legel v senco blizu svojega gospodarja.

Tak je bil konec smešnega modernega vrabčiča, njegovega neslanega modernizma, njegovega mogočnega kričastva.

lep vitez v železnem oklepu, kakor oni vitezi iz babičinih pravljic. Bog ve, kaj bom še vse doživel! Babičini vitezi v železnih oklepih so vedno kaj doživeli!«

Piskrovez je lonček vrnil kuharici. Ta ga je postavila na polico in je pozabila nanj. Vse poletje, jesen in zimo je stal ondi na polici in je bil že ves zaprašen. Šele na pomlad, o Veliki noči, so pri velikem čiščenju spet našli ta lonček. Kuharica ga je bila vesela, ker je bil kot nalašč za kuhanje prežilke in za barvanje pirhov. Lončku se je pa tudi zdelo kaj imenitno, da ga rabijo za tako redek posel; od prežilke je ostal znotraj ves rdeč in zdel se je samemu sebi kot kraljevič v plašču s škrlatno podlogo.

Lonček, ki je bil znotraj ves rdeč in ni bil za drugo rabo, je napolnila kuharica s prstjo, z rahlo črno prstjo, tako visoko, da se je znotraj videl še za prst visok rdeč robček. V prst je naredila jamico, v jamico je vtaknila majhno zeleno rastlino, z nežnim popkom na vrhu. Zavila je lonček v bel svilen papir, ogrnila je ruto in je

odšla iz hiše, lonček pa je varno držala v naročju. »Zdaj sem lep!« si je mislil lonček, »imam novo zeleno perjanico in širok bel plašč.«

Kuharica pa je stopala po široki ulici v ožjo in še ožjo, med visoke sive hiše, čez trd kamenit tlak. Ozke hiše so se tiščale druga druge in so bile vse zaprašene. Kuharica je zavila v tako hišo, po strmih stopnicah je zlezla visoko gor pod streho in potrkala na začrnena vrata. Odprla jih je, in lonček se je znašel v majhni podstrešni sobici, belih hladnih. Pred oknom je sedelo blede, zlatolaso dekle in je vezlo z belimi, drobnimi prstki čudovite podobe v svili in zlatu. Kuharica pa je dala lonček bledemu dekletu in ga je poljubila na čelo: bila je to njena nečakinja in je imela god. Dekle je postavilo lonček na okno in se je razveselilo drobne rastlinice. Zalivala jo je verno vsak dan in predstavljala lonček, da je ujela rastlinica oni sončni žarek, ki se je vsak večer izgubil med te sive stene.

Rastlinica se je spreminjala, dobivala je več in več srčastih, bledozelenih listkov, stebelce je raslo više in više, popek je bil čimdalje večji. Dekle je vtaknilo v prst tenko šibico, da je imela rastlinica oporo — lonček pa je imel poleg železnega oklepa škrlatnordeče podloge in zelene, vihrajoče perjanice še dolg meč.

V jeseni pa se je zgodilo čudo: Ko je na večer poljubil sončni žarek rastlino v lončku, se je popek razcvetel v veliko, lepo rožo. Tedaj je bil lonček uverjen, da je zlatolaso dekle dobra vila, ki je spremenila njegovo perjanico v prelepo rožo, s krvavordečimi listki. »In ta roža,« je čutil lonček, »ta roža je zdaj kraljična« — in je bil srečen. Tudi dekle je bilo srečno. Velike temne oči so se ji svetile, ko se je nagibala čez rožo; dolgi zlati lasje so ji v sončnem žarku žareli kot ognjeni prameni, in na bledih licah so ji cvetele rože. — Tako je lonček sam doživel pravljico med onimi svimi stenami, na oknu podstrešne izbe. To je bil njegov najlepši čas.

Neko noč pa, ko je dekle zaspalo in je tudi roža nagnila glavo proti lončku, so se začeli po nebu poditi črni oblaki. Zapihal je veter, močnejši in silnejši ob vsakem sunku, zabučal je vihar po temni noči, kakor da se pod črni, zlobni duhovi. Cela vojska jih je bila. Vitez-lonček se je boril z njimi; še je trdno stal, branil je z dolgim mečem svojo rožo. Pa je navalilo nanj več in več črnih duhov, žvižgali so in tulili okoli oglov, zaganjali se ob okno: iztrgati so hoteli lončku meč in rožo. Tudi dekle se je zbudilo. Brž je stopilo k oknu, da bi rešilo rožo. Že se je svitalo. A na oknu ni bilo več ne lončka ne rože. Ležal je lonček pod oknom, na mrzlem kamnitem tlaku, ves zdrobljen. Le železni oklep je bil še nepoškodovan, in v njem je kakor v košarici trepetala v jutranjem hladu roža, in rosa se je lesketala v cvetu kot velike, grenke solze. Dekle je pobralo rožo in jo presadilo. Tak je bil lončkov konec, ker roža je bila njegova lepota, njegova kraljična. Umirajoč je začutil: bila mu je kakor duša.

Cilka je mirno pogledala očeta: »Spet modrujete, ata.«

»Tak si le razumela, kaj hočem reči.«

»Ne vem, če sem prav.«

»O, prav, prav. Zadnji čas je, da se omožiš.«

»Poročite se sami, če se vam tako mudi.« Cilka je vrgla plevel, da je zletel mimo tete na sredo meje.

»Sedaj je prepozno. Bil bi se pa,« je pripeljal s pestjo na ročico, »ko bi mi bilo naprej razodeto, da bosta oba fanta ostala v vojski, čeprav vem, da je komaj vsaka stota mačeha kaj prida. Hi, Liscal! Pognal je tako odsekano, da je kobila butnila v komat in tako hitro peljala, da je kolesce kar ne pretrgoma cvililo. Pa Blaž ni nič slišal. Je ves utonil v spominih in skrbih.«

Od zavor nad vasjo se je razlegel prečeren vrisk.

»Le komu se ljubi?«

Kakor bi bil mladi svet po njivah naokrog istih misli z Minco, ki je to rekla, vrisku nihče ni odgovoril. Še Bajtnikov Janez ne, ki je bil rad vesele vođe.

»Nič se ne ujedaj, Minca, in Boga hvali, da nimaš pisane matere,« je predla Jera v glavi še prejšnji pogovor. Prav ona je bratu Blažu najbolj odsvetovala, da bi se drugič oženil, čeprav je bila Cilka, ki je mo-

rala po mamini smrti prevzeti gospodinjstvo, takrat za celo leto mlajša, kakor je sedaj Minca.

»Bi jo že kako prenesla,« se je branila Minca.

»Misliš,« je podvomila teta. »Vam mar še nisem nikoli razložila, kako mačeha cvete?«

»Ne, še nikoli, teta.«

Jera se je ozrla po njivi, odtrgala cvet mačeha, pokleknila v pšenico pred dekleta in jim razkazovala in razlagala:

»Mačeha. Pet listov ima njen cvet. Spodnji, največji, je ona sama. V rumenem krilu, s črnimi židanimi trakovi pošitem, se šopiri. Lista, ki se k njej pritiskata, sta njena otroka. Zgornja dva lističa v umazanih oblekah sta pastorka. In če cvet obrnemo: pet zelenih stolčkov je spodaj. Vsak listič bi lahko sedel na svojem. Mačeha sama na najširšem. Pa ni tako, kakor bi bilo prav. Hudo narobe je. Mačeha sedi na dveh, njena otroka vsak na svojem, pastorka pa oba na enem. Zato v nekaterih krajih tem čudnim rožam pravijo sirote. In če bi se bil ata po mamini smrti drugič poročil, bi najbrž ve vse tri sešele zdaj na enem samem ozkem stolčku. Zato pa ni prav, Cilka, da mu nočes ustreči.«

»Zakaj ravno jaz? Naj Rozalka pripelje mladega k hiši!«

»Nama z Martinom ne kaže prevzemati Cvetkove zemlje. Pri Róbarju jim je bolj treba gospodinje kakor pri nas gospodarja.«

»Pa pusti Martina in si koga drugega poišči.«

Rozalka je hudomušno pogledala Cilko od spodaj navzgor. Vsa zadovoljna sama s sabo in srečna z Robarjevim Martinom, se je zasmejala Cilki v zaskrbljeni obraz: »Hm! Ga že iščem drugega.«

Cilka je vstala in si odvezala plažovt: »Domov grem, da opravi in skuham večerjo.«

»Res bo kar čas,« je nehala teta siliti v Cilko. Da bi ji pa Cilka ne zamerila prejšnjih besedi, se je ponudila, da ona opleve njen razor do konca. Cilka se je zaradi lepšega branila, v resnici se ji je pa dobro zdelo, ko ji je teta kar nekako s silo vzela umazani predpasnik, kopuljo in nož. K Cvetku večerjat pa Jera ni bila voljna. Cilka pa je naročila Rozalki in Minci, da jo morata gotovo pripeljati, si obrisala prste roke ob travo, si popravila rdečo ruto in odšla po stezi čez Laz, čeprav je imela po poti bliže.

Še enkrat je pogledalo sonce izza oblakov, preden je začelo toniti za Bukovske gore, kakor bi hotelo še vprašati, kam je prešel iz Cvetkove pšenice tretji makov cvet.

Ob plevicah se je ustavil Ravnikov Viktor. On je prej vriskal pri zavorah. Tudi on je pogrešil tretjo rdečo ruto, tisto, ki jo je prav za prav iskal, pa je namesto nje zagledal zgrbljeni obraz tete Jere. Kar skriti ni mogel, da mu ni prav. Da se mu mudi domov v dolino, se je izgovoril in odšel. Pri očetu na ozarrah, ki je pravkar osul krompir, se je pa dokaj dolgo pomudil. Pomagal mu je celo prepričati in naložiti drevesce v koš. Grede ni pozabil povedati, da je šel k Mrzlemu studentu gledat les za voljo vožnje. Oče da je izročil posestvo bratu Jožu, njemu pa je izgovoril nekaj zemlje, mlajšo kobilo in skoraj nov voz, kar je pač še najbolj pravično v časih, ko denar vsak dan menja vrednost. Tako od strani je tudi omenil, da bi mu še najbolj kazalo, če bi se kam priženil.

Všeč je govoril Blažu in tako je znal napeljati, da bi bilo grdo, če bi ga Cvetek ne bil povabil, naj pride kaj v vas.

(Dalje prihodnjič)

Športni kotiček

NOGOMET:

JUGOSLAVIJA — NEMCIJA 2:3 (1:2)

V prijateljski tekmi je premagala v nedeljo v Zagrebu nemška enajstorica jugoslovansko reprezentanco s 3:2 (2:1). Vse tri gole zmagovavcev je dal Strehl, za podležene pa je bil Galič dvakrat uspešen. — Tekmi je prisostvovalo 62.000 gledavcev; igro pa je vodil Italijan Rigato.

ALI REAL-MADRID UMIRA?

„Še eno leto, potem bo REAL navaden, povprečen klub.“ To je za madridsko moštvo napovedal Helenio Herrera, trenutno „štarski“ trener pri milanskem klubu „Internationale“. To prognozo je Herrera utemeljil s tem, da prav dobro pozna španski nogomet, saj je pri svetovnem prvenstvu v Čilu treniral in vodil špansko enajstorico, in ker je Del Sol, eden najboljših igralcev REALA, zapustil svoj matični klub in se preselil v Turin. Milijonskemu klubu, REALu, sta ostala samo še

Veselo selsko žegnanje!

Dne 7. in 8. okt. vabi gostilničar

LEXE

Igrajo VESELI KRANJCI

dva „starčka“ — Di Stefano in Madžar Ferenc Puškaš. Edinole Gentio je še izjema.

REALov „padec“ je napovedal tudi zaradi tega, ker je petkratni zmagovavec evropskega pokala ostal letos v treh zaporednih tekmah praznih rok, in sicer: proti marokanskemu brezpomembnemu vojaškemu moštvi 3:4; proti Inter Milanu 0:1; proti AS Rimu pa so Španci prišli le na pičel remi 3:3.

Tudi iz tekmovanja za evropski pokal prvakov je bil REAL izločen. Belgijskemu prvaku je namreč uspelo, v prvi tekmi v Madridu doseči neodločen rezultat (3:3); v povratni tekmi pa je belgijski klub Anderlecht skrbel za precejšnje presenečenje, premagal je petkratnega zmagovavca evrop. pokala z rezultatom 1:0, in ga s tem vrget iz nadaljnega tekmovanja.

Kakor se zdi, bo Herreroova prognoza držala.

DRŽAVNA LIGA

GAK — AVSTRIJA CELOVEC 1:1 (1:1)

Srečno so prišli Celovčani v Gradcu do ene točke. Najboljši igralci Korošcev so bili vratar Gartner, branilec Vaypot in napadavec Lorber I. Prvič je pri Avstriji igral Jugoslovian Beljin, ki je zapustil dober vtis. Strelci: Lorber I (1), za Štajerce pa Sgerm (1). S petimi točkami zavzema cel. „Avstrija“ 9. mesto v lestvici drž. lige.

TEKME 11. D-RAZREDA:

Rezultati:

Grebini — St. Paul 0:5 (4:1)
Svetna ves — UNION Ruda 6:1 (4:1)
Labod — Žihpolje 3:0, ker Žihpoljčani niso nastopili.
Št. Janž — St. Lenart 2:7 (0:4)
ASKOe Metlova — DSG Borovlje 1:4 (1:1).
Grabštanj — UNION Podkmos 1:3 (0:1)

LESTVICA:

10. SV Št. Janž	5	1	0	4	7:19	2
1. DSG Borovlje	5	5	0	0	23:8	10
2. SV Št. Lenart	5	4	1	0	17:9	9
3. FC UNION Podkmos	5	3	2	0	13:5	8
4. ASC Št. Paul	5	3	1	1	15:6	7
5. TSV Grabštanj	5	2	1	2	11:17	5
6. SV Svetna ves	5	2	0	3	12:10	4
7. SV Labod	4	1	2	1	15:13	4
8. ASKOe Metlova	4	2	0	2	8:9	4
9. SK Grebini	5	1	1	3	15:13	3
11. FC UNION Ruda	5	0	0	5	7:24	0
12. SV Žihpolje	3	0	0	3	1:16	0

Ta tabela ne vsebuje tekme Labod—Žihpolje.

ATUS BISTRICA — SV ŠT. JANŽ (mladinci) 2:2 (2:0)

Svojo prvo točko so si šentjanški mladinci osvojili v tekmi proti Bistrici. Po slabi prvi polovici, so v drugem polčasu zagospodarili na igrišču in se izkazali za boljše igravce. Oba gola Št. Janža je ustrelil Kušej, dočim je imel Gabriel Štefi možnost ustreliti 11-metrovko, toda žoga je šla čez gol — in zmaga je izostala.

RAZNOVRSTNO:

BOKS

LISTON — SVETOVNI PRVAK

Pred enim tednom sta se v Chicagu za naslov svetovnega prvaka spoprijela dva temnopolta ameriška boksanja: Prejšnji prvak Floyd Patterson in njegov izivac Sonny Liston, ki v svoji boksarski karieri še nikoli ni izgubil dvoboja.

Samo 126 sekund je Listonu zadostovalo, da je položil Pattersona na deske. S to zmago si je orjak Liston osvojil naslov svetovnega prvaka. Izguba pivenstva je Pattersona tako užalostila, da se ni mogel ubraniti solz. Nato je rekel novemu „posestniku krone“: „Lahko boš odličen prvak, tak kot jaz ali celo boljši“.

LAHKOATLETIKA

SVETOVNI REKORD BRUMELA — 2,27 m

Med študentskim atletskim mitingom v Moskvi je Valerij Brumel izboljšal svoj svetovni rekord v skoku v višino za 1 cm. Prejšnji rekord je Brumel dosegel lani julija (s skokom 2,26 m) med atletskim dvobojem ZDA — SZ v Palu Alto.

AVSTRIJSKI SMUČARJI ZE PRI TRENINGU

Pripadniki avstrijskega nacionalnega moštva so pretekli teden v Obertraunu začeli svoj trening v kondiciji. Razen Zimmermanna in Stieglerja, ki sta trenutno še v Čilu ter M. Jahn (v Angliji), so nastopili pod vodstvom prof. Girardija in Oberaignerja sledeči smučarji: Burger, Leitner, Falch, Meßner, Nennig, Nindl, Karl in Helmut Schranz; in dame Bräuer, Dittfurth, Eder, Ehrenfried, Haas, Hecher, Kainz, Netzer in Staffner.

Tudi elita najboljših koroških in vzhodnotirolskih smučarjev se je pretekli teden zbrala na Flattniz k tradicionalnemu vežbanju. Na povabilo se je udeležil teh vaj tudi selski smučar Pristovnik

MALI OGLAS

MOČNA SADNA DREVESCA in ribezelj nudi drevesnica MARKO POLZER, Št. Vid v Podjuni, Post St. Veit i. J.

Radioaparati
Šivalni stroji
Kolesa

V VELIKI IZBIRI

Radiohaus
KERNKlagenfurt, Burggasse
Ugodna plačila na obroke

Maks, ki se je lani s svojimi lepimi uspehi kvalificiral med najboljšje smučarje naše dežele, kot so Lippautz, Gruber, Martinjak, Stotter i. dr.

KOŠARKA

Šestnajst držav se bo udeležilo IV. svetovnega prvenstva v košarki, ki bo v prvi polovici decembra na Filipinih. K prvenstvu so pripuščene reprezentance Avstralije, Brazilije, Kanade, Argentine, Japonske, Mehike, Filipinov, Portorike, Formoze, Francije, Izraela, Italije, Jugoslavije, Urugvaja, Španije in ZDA.

Filmska ocena

Bistrica v Rožu. — Sobota, 6. 10.: Zwei unter Millionen (II+). Težkoče dveh mladoporočencev pri ustvarjanju življenjske eksistence. — Nedelja, 7. 10.: Ein zerstreuter Professor (II+). — Veseloigra. — Sreda, 10. 10.: Defraudanten wider Willen (III). — Veseloigra.

Dobrla ves. — Sobota in nedelja, 6. in 7. 10.: Der Rächer (IV). — Napet kriminalni film. — Sreda, 10. 10.: Unter glatter Haut (IV+). — Psihologično in tehnično dobro pripravljen kriminalni film.

Miklavčevo. — Nedelja, 7. 10.: Immer will ich dir gehören (III). — Muzikalična veseloigra. — Četrtek, 11. 10.: Unter glatter Haut (IV+). — Glej pod Dobrla ves!

Pliherk. — Sobota in nedelja, 6. in 7. 10.: Geständnis einer Sechzehnjährigen (IVb). — Učenka odkrije zakonolomne razmere svojih staršev ter skuša z umorom ljubince svoje matere rešiti njih zakon. Za odrasle z resnim premislekom! — Torek, 9. 10.: Der Schnorchel (IV). — Napet kriminalni film. — Četrtek, 11. 10.: Im Schatten des Karakorum (II+). — Dokumentarni film o potovanju avstrijsko-nemške ekspedicije na Himalajo.

Št. Jakob v Rožu. — Sobota, 6. 10.: Karthago in Flammen (IVa). — Zgodovinski film o uničenju Kartage v letu 146 pred Kristusom. — Nedelja, 7. 10.: Die glorreichen Sieben (IV). — Film iz divjega zapada. — Sreda, 10. 10.: Bomba und die toten Vulkane (III).

Sinča ves. — Petek in sobota, 5. in 6. 10.: Sie kamen nach Cordura (IV). — Drama iz vojaškega življenja. — Nedelja, 7. 10.: Der Barbar und die Geisha (III). — Težave ameriškega konzula na Japonskem pred 100 leti. — Ponedeljek in torek, 8. in 9. 10.: Besuch um Mitternacht (IV). — Kriminalni film. Filmskega producenta po nedolžnem obsojajo, da je storil nek umor. — Sreda in četrtek, 10. in 11. 10.: Flucht vor dem Galgen (IV). — Film iz divjega zapada. — Petek in sobota, 12. in 13. 10.: Mädchen aus der Unterwelt (IVb). — Kriminalni film.

Sporočilo

Finančnega deželnega ravnateljstva

Finančno deželno ravnateljstvo sporoča vsem posetnikom avtomobilov sledeče:

1. DAVČNE KARTE (Stenerkarten): Davčni rok za avtomobile leži vedno med 1. oktobrom in 30. septembrom prihodnjega leta. Po poteku davčnega roka, torej po 30. septembru vsakega leta, mora vsak posetnik avtomobila iz lastnega nagiba poslati davčno karto pristojnemu finančnemu uradu — najdalje do 31. oktobra (§ 6, odst. 3 KfzStG.).

F.R.C. Möbel

Der F. R. C. - Herbstschlager

SCHLAFZIMMER

7teilig — furniert

aus Birke/Macoree, Avodirée/Macoree, Nuß

„BOZEN“

prompt lieferbar!

4950.-

- Eigene Erzeugung
- Freie Zustellung
- Kostenlose Aufstellung
- Zinsenlose Raten

In allen Kärntner F. R. C. - Möbelhäusern erhältlich!

F.R.C.-MÖBELFABRIK
VILLACH

Naše prireditve

Farna mladina v Št. Janžu v Rožu

priredi v nedeljo, dne 7. oktobra ob pol 3. uri popoldne v farni dvorani na Radišah dramo iz kmečkega življenja:

»GRČE«.

Prijatelji slovenskega kulturnega življenja iskreno vabljeni!

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 8. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Pregled sporeda. — Z mikrofonom na obisku v Lobniku. — 18.00 Vesele viže. — TOREK, 9. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Koroške narodne pesmi. — SREDA, 10. 10.: 14.15 Domovina pripoveduje — Was die Heimat erzählt... — ČETRTEK, 11. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Mladina za mladino... — PETEK, 12. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih... Iz gledališča in galerij... — SOBOTA, 13. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 14. 10.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

OKRAJNA KMEČKA ZBORNICA Velikovec javlja, da se bo od 10. do 15. decembra 1962 vršil v Velikovcu tečaj za razstreljevanje, ki ga bo vodil dipl. inž. Hans Rindler. Tečaj bodo spremljala praktična izvajanja, ki se bodo zaključila z uradnimi izpiti. Prispevek za tečaj znaša okoli 200.— šilingov. Prijavit se je mogoče pisмено, za kar je potrebno javiti sledeče oz. dostaviti: Ime, rojstni dan, rojstni kraj, naslov, poklic, zdravniško spričevalo.

Udeleženec mora dopolniti najmanj dvajseto leto.

Zadnji rok za prijavo je 24. oktober 1962.

Mogoče je tudi, da kdo odda svojo davčno karto OSEBNO, vendar to zakonito ni predvideno in naj zato kolikormogoče izostaja. Če kdo ne bo poslal svoje davčne karte do 31. oktobra na dotični finančni urad, potem finančni urad lahko podvoji vplačljivo vsoto (§ 8 odst. 3 KfzStG.).

2. Če pa je vozilo v teku davčnega roka prešlo v last drugemu posestniku, potem mora ta, ki je 30. septembra lastnik avtomobila, poslati davčno karto za cel davčni rok dotičnemu finančnemu uradu.

3. Po poteku 1. oktobra vsakega leta mora vsak posetnik avtomobila nabaviti novo tekočo davčno karto. Te formulare je brezplačno mogoče dobiti v trafikah in na finančnih uradih.

S tem smo opomnili vse one, ki morajo plačevati davke za svoja vozila, na najnovejšo ukrepe in zakone, da jim prihranimo plačevanje večjih vsot, ki bi jih finančni urad predpisal v slučajih, da bi te navedene dolžnosti ne izpolnili.

Za predsednika:
dr. Arbeiter

Steyr, Warchalowski in Linder-tractorje s kosilnico, oralom, brano, kultivatorjem, trosilcem umetnega in hlevskega gnoja naročite najugodnejše pri

JOHAN LOMŠEK
Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Zaradi opustitve trgovine

razprodaja po zelo ugodnih cenah

WALCHER KLEIDUNG

Klagenfurt - Celovec,

10.-Oktoberstraße 2

VERSICHERT BEI DER
„Kärntnerbrand“
KÄRNT. LANDESBRANDSCHADEN-VERSICH.-ANSTALT, KLAGENFURT, ALTER-PLATZ 30

